

»Mladi za napredek Maribora 2019«

36. srečanje

OSNOVNOŠOLCI IN POVEZAVA LJUDSKIH OBLAČIL TER FOLKLORE

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Avtor: ZALA VODUŠEK

Mentor: JOLANDA BIZJAK, MATEJA VODUŠEK,
MITJA VODUŠEK

Šola: OŠ LEONA ŠTUKLJA MARIBOR

Število točk: 158/ 170

Mesto: 1

Priznanje: srebrno

Maribor, februar 2019

»Mladi za napredek Maribora 2019«

36. srečanje

OSNOVNOŠOLCI IN POVEZAVA LJUDSKIH OBLAČIL TER FOLKLORE

Raziskovalno področje: NARAVNA IN KULTURNA DEDIŠČINA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Maribor, februar 2019

Kazalo vsebine

1	Uvod.....	1
1.1	Namen in cilji raziskovalne naloge	1
1.2	Predvidene metode za doseganje ciljev raziskovalne naloge.....	2
1.3	Hipoteze in omejitve v raziskovalni nalogi.....	2
2	Folklor.....	3
2.1	Ljudski plesi	3
2.2	Ljudsko petje, glasba in glasbila	4
2.3	Ljudske igre.....	6
2.4	Običaji	7
2.5	Nastopi otroških folklornih skupin	8
2.6	Folklorne skupine in narodno-zabavni ansambli	8
3	Oblačilna dediščina.....	9
3.1	Narodna noša.....	11
3.2	Fantovska narodna noša	11
3.3	Dekliška narodna noša	12
3.4	Oblačila, ki se na nastopih nosijo danes.....	14
4	Intervju	15
4.1	Namen intervjuja.....	17
4.2	Intervju z Markom Pukšičem	17
4.3	Intervju z Vasjo Samcem.....	20
5	Anketa	25
5.1	Analiza ankete po vprašanjih	27
6	Ugotovitve in priporočila.....	42
7	Družbena odgovornost.....	44
8	Zaključek	45
	Literatura.....	47
	Priloge.....	49

Kazalo slik

Slika 1: Pevke starejše Otroške folklorne skupine KUD Študent Maribor 2018.....	5
Slika 2: Otroci OFS KUD Študent Maribor pri prikazu ljudske igre.....	6
Slika 3: Uprizoritev pustnega lika »Picek« v izvedbi OFS KUD Študent Maribor.....	7
Slika 4: Predelava lanu.....	9
Slika 5: Preja volne na kolovrat leta 1952.....	10
Slika 6: Nedeljska fantovska obleka oz. noša okoli leta 1910.....	12
Slika 7: Nedeljska dekliška obleka oz. noša okoli leta 1910.....	13
Slika 8: Primer oblačil, ki se na nastopih nosijo danes: OFS Študent Maribor 2018.....	14
Slika 9: Marko Pukšič na tekmovanju OFS v Majšperku leta 2018.....	15
Slika 10: Vasja Samec na koncertu »Slučaj« v Mariboru leta 2018.....	16

Kazalo grafov

Graf 1: Število sodelujočih fantov in punc iz mestne OŠ	25
Graf 2: Število sodelujočih fantov in punc iz podeželske OŠ.....	25
Graf 3: Število sodelujočih glede na razred na mestni OŠ.....	26
Graf 4: Število sodelujočih glede na razred na podeželski OŠ	26
Graf 5: Pomembnost kulturne dediščine na mestni OŠ.....	27
Graf 6: Pomembnost kulturne dediščine na podeželski OŠ	27
Graf 7: Prepoznavnost besede folklor na mestni OŠ.....	28
Graf 8: Prepoznavnost besede folklor na podeželski OŠ	28
Graf 9: Od koga so osnovnošolci mestne OŠ slišali za folkloro?	29
Graf 10: Od koga so osnovnošolci podeželske OŠ slišali za folkloro?.....	29
Graf 11: Kaj po mnenju osnovnošolcev mestne OŠ spada pod folkloro?.....	30
Graf 12: Kaj po mnenju osnovnošolcev podeželske OŠ spada pod folkloro?	30
Graf 13: Instrumenti, ki po mnenju učencev mestne OŠ spadajo pod folkloro	31
Graf 14: Instrumenti, ki po mnenju učencev podeželske OŠ spadajo pod folkloro.....	32
Graf 15: Prepoznavnost plesa polka in valček med osnovnošolci na mestni OŠ.....	33
Graf 16: Prepoznavnost plesa polka in valček med osnovnošolci na podeželski OŠ	33
Graf 17: Ali znajo osnovnošolci na mestni OŠ zaplesati plesa polka in valček?.....	34
Graf 18: Ali znajo osnovnošolci na podeželski OŠ zaplesati plesa polka in valček?	34
Graf 19: Ali bi se osnovnošolci na mestni OŠ želeli ukvarjati s folkloro?	35
Graf 20: Ali bi se osnovnošolci na podeželski OŠ želeli ukvarjati s folkloro?.....	35
Graf 21: Poznavanje narodne noše med osnovnošolci na mestni OŠ	36
Graf 22: Poznavanje narodne noše med osnovnošolci na podeželski OŠ.....	36
Graf 23: Mnenje osnovnošolcev mestne OŠ glede pomena oblačil pri folklori	37
Graf 24: Mnenje osnovnošolcev podeželske OŠ glede pomena oblačil pri folklori	37

Graf 25: Mnenje osnovnošolcev na mestni OŠ, ali se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo	38
Graf 26: Mnenje osnovnošolcev na podeželski OŠ, ali se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo	38
Graf 27: Ali osnovnošolci mestne OŠ vedo, kje se da kupiti narodno nošo?	39
Graf 28: Ali osnovnošolci podeželske OŠ vedo, kje se da kupiti narodno nošo?	39
Graf 29: Mnenje osnovnošolcev na mestni OŠ, ali bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč	40
Graf 30: Mnenje osnovnošolcev na podeželski OŠ, ali bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč	40

Povzetek

Namen raziskovalne naloge je bil raziskati poznavanje folklorne dediščine med osnovnošolci ter oblačilne dediščine Slovenije.

Naredila sem intervju z dvema osebama, ki sta poznavalca folklorne dejavnosti in se ukvarjata z raziskovanjem oblačilne dediščine. Izvedla sem tudi anketo na dveh osnovnih šolah (mestni in podeželski) ter zastavila hipoteze, ki sem jih na koncu raziskovanja potrdila ali ovrgla.

Skozi intervjuja sem spoznala, da je razlika med osnovnošolci v mestih in na vasi, saj otroci na vasi običaje živijo, otroci v mestih pa običajev skoraj ne poznajo več. Na vasi je tudi lažje dobiti otroke za folkloro, ker so bolj povezani s tradicijo in imajo na izbiro maj interesnih dejavnosti. Pri anketi sem pričakovala, da bodo večje razlike med osnovnošolci mestne in podeželske OŠ. Na splošno pa se osnovnošolci zavedajo, da je ohranjanje kulturne dediščine zelo pomembno, vedo, kaj spada pod folkloro, poznajo inštrumente, ki so značilni za folkloro, poznajo plesa polko in valček in vedo, kaj je narodna noša. Osnovnošolci so tudi dobro seznanjeni, da se noše ne da kupiti kar v vsaki trgovini z oblačili, ampak jo danes znajo zašiti le posebej izurjeni krojači in šivilje po krojih ali fotografijah iz preteklosti.

Ključne besede: folklor, oblačilna dediščina, narodna noša, ljudski plesi, ljudsko petje, običaji.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici in koordinatorki raziskovalne dejavnosti na šoli ter staršema za vzpodbudo in pomoč pri nastajanju raziskovalne naloge. Hvala tudi vsem učencem, ki so sodelovali v anketi ter sogovornikoma g. Vašji Samcu ter g. Marku Pukšiču, da sta si vzela čas in mi povedala veliko zanimivega.

1 UVOD

Folklor je moja spremljevalka že šesto leto. Pomeni mi veliko. Poleg negovanja slovenske nesnovne kulturne dediščine, sem skozi njo spoznala številne prijateljice in prijatelje, s katerimi smo spletli prava prijateljstva in se družimo tudi izven dejavnosti. Spoznala sem številne igre, običaje, ljudske pesmi in plese. Pomagala mi je, da sem skozi nastope postajala samozavestnejša.

S folklorno skupino, pri kateri plešem, nastopamo doma, naše plese in petje pa širimo tudi izven naše domovine. Udeležujemo se tudi otroških mednarodnih festivalov. Bili smo v Bolgariji, na Češkem, v Srbiji, v Makedoniji in na Hrvaškem. V naše nastope vključimo tudi igro, pri kateri uporabimo različne predmete oz. pripomočke kot so kuhalnice, robčki, cepci ali lesen škaf.

Rada se ukvarjam s folkloro, saj združuje tako ljudske plese kot ljudsko petje, igro in odrsko nastopanje. Ker me folklor veseli in ker me zanima oblačilna dediščina naših prednikov, sem se odločila za raziskovalno nalogo na temo osnovnošolci ter povezava folklore in oblačilne dediščine.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge bo raziskati poznavanje folklore med osnovnošolci. Zanimalo me bo, ali so razlike med mestnimi in podeželskimi osnovnošolci. Zanimalo me bo, ali so že kdaj slišali za folkloro, od koga so slišali, ali poznajo inštrumente, ki so značilni za folkloro, ali poznajo plesa polka in valček ter ju znajo zaplesati. Raziskala bom tudi oblačilno dediščino Slovenije na način, ali osnovnošolci vedo, kaj je narodna noša, kje se jo da kupiti ter kako bi se počutili, če bi narodno nošo nosili v šolo danes.

Cilji raziskovalne naloge:

- proučiti literaturo,
- narediti intervju s poznavalcema folklore in oblačilne dediščine,
- narediti anketo med osnovnošolci,
- podati ugotovitve in priporočila,

1.2 Predvidene metode za doseganje ciljev raziskovalne naloge

Proučila bom literaturo s področja ljudskih plesov, iger, običajev in oblačilne dediščine. Uporabila bom intervju in metodo anketnega vprašalnika.

Opravila bom dva intervjuja z osebama, ki sta že vrsto let tesno povezani s folklorno dejavnostjo. Skozi intervjuja bom prišla do informacij, spoznanj in idej za sestavo anketnega vprašalnika. Oba sogovornika sta poznavalca folklorne dejavnosti, proučujeta oblačilno dediščino in poučujeta folkloro več folklornih skupin. Pričakujem, da bom v pogovoru z njima dobila podrobnejši pogled v folklorno dejavnost in z njo povezano oblačilno dediščino. Intervjuja bom pripravila za lažjo pripravo anketnih vprašalnikov in raziskovalne naloge.

Po opravljenih intervjujih bom sestavila anketni vprašalnik in opravila anketiranje osnovnošolcev na dveh osnovnih šolah – eni mestni in eni podeželski. Na ta način bom preverila zastavljene hipoteze.

1.3 Hipoteze in omejitve v raziskovalni nalogi

Pri raziskovalni nalogi sem zastavila naslednje hipoteze:

- H1: Osnovnošolci se zavedajo, da je kulturna dediščina za našo državo pomembna.
- H2: Med osnovnošolci v mestu in na vasi bodo razlike v poznavanju folklore.
- H3: Podeželski otroci so za folkloro slišali od staršev in starih staršev, mestni pa preko medijev (radio, televizija, internet).
- H4: Osnovnošolci ne poznajo značilnih inštrumentov za folkloro.
- H5: Osnovnošolci poznajo plesa polka in valček in ju znajo zaplesati.
- H6: Osnovnošolci niso seznanjeni, da znajo danes narodno nošo sešiti le redki krojači in šivilje.

Pri anketiranju se bom omejila na učence 7., 8. in 9. razreda. Kot predstavnico mestne šole bom izbrala osnovno šolo iz Maribora, kot predstavnico podeželske šole pa osnovno šolo, ki je od Maribora oddaljena približno 20 km.

2 FOLKLORA

Folklor je vsa tradicionalna, ljudska kultura, je duhovno izročilo skupnosti ali ljudstva (Veliki splošni leksikon, 1997, str. 1128-1129).

K folklori sodijo ljudski plesi, ljudsko petje, ljudske igre in običaji, danes vse to ohranjajo folklorne skupine, v Sloveniji jih deluje približno petsto, več kot polovica so otroške folklorne skupine.

»Danes imajo folklorne skupine nalogo, da kar najbolj dosledno predstavljajo izročilo, pri čemer predstavljajo »živi muzej« ali »gledališče zgodovine«, v katerem poustvarjajo predvsem plesno in glasbeno izročilo, ga povezujejo s šegami in navadami ter s kostumi ponazarjajo pretekli oblačilni videz ljudi, ki so na plesnih zabavah sodelovali« (Rodinger, 2007, str. 114).

2.1 Ljudski plesi

Ljudski ples je vrsta umetnosti, je govornica telesa, je del kulturne izobrazbe posameznika in je kultura posameznega naroda (Janžič, 2007, str. 11). »Ko ga izvajamo danes, ohranjamo s tem dediščino preteklih plesov, ki so jih plesali predvsem na podeželju« (prav tam). Danes se ljudski ples ohranja v okviru strokovno vodenih folklornih skupin, katerih naloga je predvsem ohranjati in poustvarjati ljudski ples, glasbo, šege in navade (prav tam).

Primeri ljudskih plesov:

- Štajeriš,
- Šotiš,
- Rašpla,
- Zibenšrit,
- Gospod-gospa,
- Trojka,
- Mlinček,
- Miha Tunča,
- Polka po lufti.

2.2 Ljudsko petje, glasba in glasbila

Že včasih so ljudje peli, peli so predvsem po domovih in ob različnih priložnostih, kot na primer ob trgatvah, mlatenju pšenice, ličkanju, kolinah in porokah.

Ljudsko glasbo so izvajali ljudski pevci in godci. Za ljudske pevce je značilno, da je pesem začel peti en pevec, nato so se mu pridružili še ostali in pesem je zazvenela na njihov edinstven način, z vsemi značilnostmi pokrajine (Gaberščik, 2007, str. 42). Urša Šivic misli, da je danes izvajalcev slovenske ljudske glasbe dovolj, kar dokazujejo številne skupine, ki izvajajo ljudsko glasbo na preporodni način, ljudsko glasbo vežejo v folkloro ali jo uporabljajo v popularno-glasbenih zvrsteh (Volk, 2007, str. 67-68).

»Ljudska pesem že zaradi svojih značilnosti (večglasje, svoboden ritem, tempo) ob sebi ne potrebuje glasbil, ne ritmičnih ne melodičnih«, vendar se k ljudski pesmi dodajajo tudi glasbila, najpogosteje harmonika (Gaberščik, 2007, str. 42). Tudi Urša Šivic je mnenja, da so za ljudsko petje značilne mešane zasedbe, torej moški pevci in ženske pevke, večglasno petje in glasno petje (Volk, 2007, str. 68).

Primeri ljudskih pesmi:

- Šmentana muha,
- Marko skače,
- Dekle razposajeno,
- Jaz sem muzikant,
- Katarina Barbara,
- Ringa, ringa, raja,
- Prvo leto služim.

Na sliki 1 so pevke Otroške folklorne skupine Kulturno umetniškega društva (KUD) Študent iz Maribora pri prepevanju ljudskih pesmi, oblečene so v noše.

Slika 1: Pevke starejše Otroške folklorne skupine KUD Študent Maribor 2018

(Vir: družinski arhiv)

Ljudsko glasbilo lahko postane vsako glasbilo, če nanj igrajo ljudski godci melodije iz ljudskega izročila in sicer ob različnih priložnostih (Korpič, 2008, str. 3-6).

Ljudska glasbila lahko delimo na (Kumer, 1983, str. 12-126):

- samozvočila (cepci, ropotulja, raglja, klopotec, zvonovi, zvonci),
- glasbila z opno (boben, lončeni bas),
- strunska glasbila (citre, tamburica, gosli ali violina) in
- zrakovna glasbila (bič, ustne orglice, harmonika, živalski rog, piščal, klarinet, lajna).

Najznačilnejša ljudska glasbila, ki so v uporabi v povezavi s folkloro danes so harmonika, violina, klarinet in kontrabas.

2.3 Ljudske igre

Vemo, da se današnje igre otrok precej razlikujejo od iger otrok nekoč. Tudi igrač je bilo nekoč malo, izdelane so bile predvsem doma iz lesa, gline ali blaga oziroma cunj. Prve tovarne igrače so nastale v 19. stoletju, največ jih je bilo v Nemčiji in Franciji, k nam pa so igrače prihajale predvsem iz Nemčije (Berghaus, Kovačič in Pešić, 2014, str. 51). Igre otrok lahko razdelimo na igre v prostoru, torej igre doma, v sobi, in na igre na prostem, torej na igre na ulici, v parku, gozdu (prav tam, str. 63). Večina otrok se je nekoč igrala zunaj. Igre so se razlikovale glede na letni čas, večinoma so se otroci igrali s prijatelji, pri igri pa so uporabljali predmete iz narave, kot so kamenje, veje in podobno, pogosto so na tla risali polja, na katerih so igrali igre, kot so pismo, zemljo krast, gnilo jajce, ristanc, ... (prav tam, str. 63).

Na sliki 2 so člani mlajše Otroške folklorne skupine (OFS) Kulturno umetniškega društva Študent iz Maribora pri prikazu ljudske igre »Oltarček«.

Slika 2: Otroci OFS KUD Študent Maribor pri prikazu ljudske igre

(Vir: družinski arhiv)

2.4 Običaji

Običaji ali šege so tradicionalno ravnanje ali rituali, ki simbolizirajo razmerje med ljudmi in poudarjajo pomen izjemnih dogodkov (Veliki splošni leksikon, 1997, str. 4208).

Primeri običajev:

- pustovanje,
- jurjevanje,
- miklavževanje,
- kresovanje,
- setev in oranje,
- gnojvoža,
- spravilo krme.

Na sliki 3 so člani starejše Otroške folklorne skupine Kulturno umetniškega društva Študent iz Maribora pri prikazu Pustovanja – uprizoritev pustnega lika »Picek«.

Slika 3: Uprizoritev pustnega lika »Picek« v izvedbi OFS KUD Študent Maribor

(Vir: družinski arhiv)

2.5 Nastopi otroških folklornih skupin

Otroške folklorne skupine se predstavljajo na raznih kulturnih prireditvah, občinskih praznikih, šolskih prireditvah. Vsako leto pa Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti organizira tekmovanje, kjer se otroške folklorne skupine skozi območna in regijska srečanja, potegujejo za nastop na državnem srečanju otroških folklornih skupin. Izmed približno 300 skupin, ki vsako leto sodelujejo na tekmovanju, se le desetim najboljšim uspe uvrstiti na državno srečanje, kjer so prikazani plesno, glasbeno, pesemsko in oblačilno najboljši nastopi sezone.

2.6 Folklorne skupine in narodno-zabavni ansambli

Ljudje pogosto povezujejo ali celo enačijo folklorne skupine z narodno-zabavnimi ansambli. Člani narodno-zabavnih ansamblov so včasih res oblečeni v noše, običajno v gorenjsko narodno nošo, vendar gre za dve različni zvrsti glasbe. Narodno-zabavna glasba se je razvila v drugi polovici 20. stoletja oziroma leta 1953, ko je nastal Ansambel bratov Avsenik (Eterović, 2007, str. 53). Za folklorne skupine pa je značilna ljudska glasba, ki je bistveno starejša, njen vir pa je pogosto že pozabljen (prav tam). Urša Šivic je mnenja, da do enačenja ljudske glasbe z narodno-zabavno glasbo pogosto prihaja zato, ker ljudje ljudske glasbe ne poznajo in če spremljajo medije, lahko veliko krat zasledijo narodno-zabavno glasbo, morda je razlog tudi v tem, »da je ljudsko godčevstvo, v smislu glasbe za ples, zamenjala narodno-zabavna glasba« (Volk, 2007, str. 68-69).

3 OBLAČILNA DEDIŠČINA

Na slovenskem ozemlju so že nekdanje gojili lan, predvsem na Štajerskem pa tudi konopljo, s katerima so tudi trgovali, gojili pa so tudi ovce in koze za pridobivanje volne (Makarovič, 2007, str. 19-20). S setvijo, gojenjem in predelavo lanu in konoplje so se ukvarjale v glavnem ženske, moški so jim pri tem le občasno pomagali (Makarovič in Dolenc, 1999, str. 5).

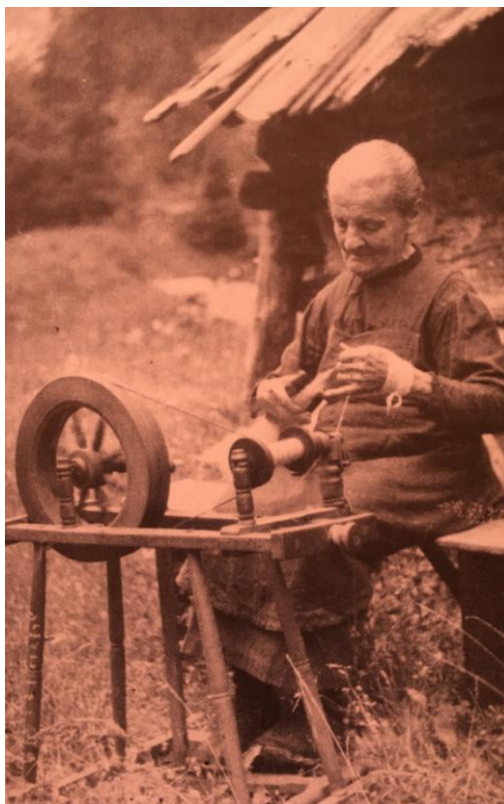
Slika 4: Predelava lanu

(Vir: <http://www.zvkds.si/sl/entityform/2058>.)

Kasneje, ko se je v 19. stoletju začela industrija, se je začela proizvodnja gosto tkane bombažne tkanine, v predilnicah in tkalnicah so tkali različne tkanine, tudi volnene in svilene (Makarovič, 2007, str. 33-34). Pri širjenju industrijskih tkanin in nekaterih dodatkov, kot so klobuki, rute, nogavice in čevlji, med kmečko prebivalstvo, pa imajo velik pomen sejmi (prav tam, str. 34). Za obleko, pokrivala in obutev kmečkega prebivalstva so skrbeli različni vaški obrtniki, poleg tkalcev so bili to še krojači in čevljarji (prav tam, str. 39). Z blagom so ravnali

zelo varčno, večkrat so iz starih in zguljenih oblačil sešili novo oblačilo, skrbno so ravnali tudi s podlogo in sukancem, vse delo je potekalo pretežno ročno (prav tam, str. 45).

Slika 5 prikazuje prejo volne na kolovratu leta 1952.

Slika 5: Preja volne na kolovrat leta 1952

(Vir: fotografija Milka Matičetova v Makarovič in Dolenc, 1999, str. 7.)

Nežka Lubej (1997, str. 95) ugotavlja, da so bili otroci nekoč oblečeni podobno kot starši in to kar na odrih vidimo danes, so običajno praznične noše, ki so narejene na podlagi številnih raziskav. Tudi Akif, Fajfar in Lončarič (2014, str. 12) ugotavljajo, da so otroke nekoč oblačili precej podobno, kot so bili oblečeni odrasli, lahko bi rekli, da so bili »otroci kot pomanjšani odrasli.« Njihova oblačila so bila resna in nič kaj otroška, otroci so pogosto nosili predelana oblačila in oblačila, krojena iz oblek njihovih starejših bratov ali sester ter staršev (prav tam). Pri oblačilih otrok so nekoč prevladovale črna, siva ali rjava barva hlač, suknjiča in telovnika, deklice pa so poleg temnih oblek nosile tudi svetle in vzorčaste obleke, oblačila otrok so bila

krojena podobno kot odrasla oblačila, za deklice lahko rečemo, da so izgledale kot »nekakšne pomanjšane mame, tete in celo stare mame« (Makarovič, 2007, str. 325). Dečki in deklice, ki še niso hodili v šolo so nosili enako krojeno oblačilo, tako imenovano kikelco, ki je bila krojena iz domačega platna in je imela daljši životek z rokavi, zapenjala pa se je spredaj ali zadaj (Makarovič in Lenassi, 1989, str. 34).

3.1 Narodna noša

Noša je ime za obleko, ki ima v zgodovini oblačenja Slovencev pomembno mesto in kaže poteze posameznih oblačilnih obdobji, skozi katera se je spreminjala in razvijala (Makarovič in Klarer, 1986, str. 3). Ljudska noša zajema kmečko, delavsko in obrtniško nošo, vendar z izrazom ljudska noša največkrat poimenujemo le kmečko nošo (prav tam, str. 3).

Oba sogovornika sta v intervjujih, ki sem jih naredila, izpostavila gorenjsko narodno nošo kot edino nošo na slovenskem. Značilnost ženske gorenjske narodne noše je po zapisih Tončke Maroltove (KUD Bled, 1978, str. 18-21) svilena ruta z resami, ki se položi okrog vratu, poročene ženske pa so na glavi nosile aubo. Za moške so značilne jerhaste hlače, ki segajo do podkolena ter svilena ruta z resami, ki je malo manj bogato vezena in malo manjša od ženske (prav tam, str. 18-21).

V raziskovalni nalogi sem se omejila na osnovnošolce, zato v nadaljevanju podajam opis za fantovsko in dekliško narodno nošo.

3.2 Fantovska narodna noša

Fantovska narodna noša, ki je prikazana na sliki 6, je sestavljena iz (N. Lubej, 1997, str. 98):

- bele srajce, ki je v ramenih nabrana,
- telovnika z ovratnikom ali brez, zapiranje enovrstno ali dvovrstno,
- hlač v isti barvi kot telovnik, običajno sive barve ali v raznih odtenkih rjave barve,
- klobuka, ki se navadno ne nosi, ker moti pri skakanju in
- čevljev, ki so lahko nizki ali do gležnjev, nogavice so temno modre barve, nikoli bele.

Slika 6: Nedeljska fantovska obleka oz. noša okoli leta 1910

(Vir: Lubej, 1997, str. 96)

3.3 Dekliška narodna noša

Dekliška narodna noša, ki je prikazana na sliki 7, je sestavljena iz (N. Lubej, 1997, str. 99):

- bluze bele ali rahlo rožaste barve iz bombaža ali platna,
- spodnjega krila, ki je zelo široko,
- krila, lahko je enobarvno iz flanele ali vzorčasto iz bombaža ali potiskanega blaga, nabrano je zadaj, zaveže pa se odspredaj,

- predpasnika, ki ne sme biti prekratek,
- rute (dekleta, ki imajo dolge lase ne nosijo rut, ampak imajo spletene kite),
- čevljev, ki so nizki ali do gležnjev, črne ali temno rjave barve.

Slika 7: Nedeljska dekliška obleka oz. noša okoli leta 1910

(Vir: Lubej, 1997, str. 97)

Akif, Fajfar in Lončarič (2014, str. 13) ugotavljajo, da so fantje in dekleta nekoč imeli veliko manj oblačil kot danes. Pogosto so imeli po en par čevljev ter eno obleko za posebne priložnosti (prav tam).

Dekleta so nosile lase spletene v dve kiti, kite so jim spletale matere ali starejše sestre (Makarovič, 1996, str. 30). Kmečka dekleta so večinoma imela dolge lase, če so se želele

ostriči, pa so pri starših naletele na nestrinjanje (prav tam). Najbolj priljubljen nakit so bili uhani. Dekleta so jih običajno dobile od staršev ali birmanskih botrov (Makarovič, 1996, str. 31).

3.4 Oblačila, ki se na nastopih nosijo danes

Glede oblačil, ki se danes nosijo na nastopih, je gospa Marija Makarovič v enem svojih intervjujev povedala, da »nobena kopija ni in ne more biti enaka originalu, v najboljšem primeru se mu lahko samo približa tako, da je predvsem po krojnem in barvnem videzu videti kot original« (Knific, 2007, str. 32). V istem intervjuju je povedala tudi, da so bile nekoč pri oblačilih v veljavi umirjene barve in vzorci, sloves dobre šivilje ali krojača pa je bil tlakovan s trdim in natančnim delom, in podobno je še danes, saj morajo šivilje, ki šivajo ženske obleke za folklorne skupine, obvladati poleg nekdanjih krojev, tudi ročno nabiranje in ročno polaganje gub in gubic.

Slika 8 prikazuje današnjo oblačilno podobo starejše Otroške folklorne skupine Študent iz Maribora na enem njihovih nastopov leta 2018.

Slika 8: Primer oblačil, ki se na nastopih nosijo danes: OFS Študent Maribor 2018

(Vir: družinski arhiv)

4 INTERVJU

Opravila sem dva intervjuja, vprašanja so v Prilogi 1. Prvi je bil opravljen z gospodom Markom Pukšičem. Drugi intervju je bil opravljen z gospodom Vasjo Samcem.

Marko Pukšič (na sliki 9) se je »s folklorno dejavnostjo srečal pri Folklorni skupini Destnik leta 1988. Od leta 2001 strokovno vodi otroške folklorne skupine v Destniku, z nasveti pomaga tudi nekaterim drugim skupinam na Štajerskem. Več kot deset let je plesal pri Akademski folklorni skupini Študent v Mariboru, kjer sedaj strokovno pomaga pri delovanju otroške folklorne skupine. Izobražuje se na strokovnih seminarjih, ki jih pripravlja JSKD, vodi delo na folklornih taborih in delavnicah« (JSKD, 2017).

Slika 9: Marko Pukšič na tekmovanju OFS v Majšperku leta 2018

(Vir: družinski arhiv)

Vasja Samec (na sliki 10) je v letu 2018 praznoval petdeset let ukvarjanja s folklorno dejavnostjo. S svojim dolgoletnim delovanjem na folklornem področju je pomembno vplival na uveljavljanje ljubiteljske kulture v Sloveniji, zato je leta 2015 s strani predsednika države Boruta Pahorja, prejel medaljo za zasluge za prispevek k ohranjanju slovenske nesnovne dediščine na področju ljudskega plesnega izročila (Predsednik RS Borut Pahor, 2015).

Vasja Samec je tudi »dobitnik Maroltove plakete, najvišjega priznanja za folklorno dejavnost Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti Slovenije ter prejemnik vseh jubilejnih Maroltovih značk, vključno s častno Maroltovo značko. Je prejemnik svečane listine Univerze v Mariboru za izredne uspehe pri vodenju AFS Študent, častni član Zveze kulturnih društev Maribor, prejemnik zlatih značk Zveze kulturnih organizacij in častni član KUD Študent« (Waldhütter, 2018). 24. 1. 2019 pa je postal dobitnik zlate plakete Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti za življenjsko delo.

Slika 10: Vasja Samec na koncertu »Slučaj« v Mariboru leta 2018

(Vir: družinski arhiv)

4.1 Namen intervjuja

Skozi intervjuja bom prišla do informacij in idej za sestavo vprašanj v anketnem vprašalniku. Pričakujem, da bom v pogovoru z intervjuvancema dobila podrobnejši pogled v folklorno dejavnost in z njo povezano oblačilno dediščino. Oba intervjuvanca že vrsto let poučujeta folkloro ter sta poznavalca folklorne dejavnosti, ukvarjata pa se tudi s proučevanjem oblačilne dediščine. Sta prejemnika številnih priznanj in nagrad.

4.2 Intervju z Markom Pukšičem

Kaj vam pomeni folklor?

Folklor mi pomeni koristno izkoriščanje prostega časa.

Od kdaj se že ukvarjate s folkloro? Prosim, če mi opišete svoje začetke.

S folkloro se ukvarjam že od 6. leta naprej, ko sem v mali šoli spoznal folklorno dejavnost, ki je bila predstavljena na zanimiv način in me je pritegnila in po 30 letih sem še vedno aktivno vključen v dejavnost.

Ali je razlika med otroško folkloro danes in v časih, ko ste se z njo začeli ukvarjati vi?

Razlika je v načinu podajanja znanja, informacij, v samih plesih in običajih pa ni sprememb.

Ali je folklor po vašem mnenju dovolj razširjena po Sloveniji?

Otroška folklorna dejavnost se v zadnjih nekaj letih v Sloveniji precej razširila, saj je folklor v nekaterih osnovnih šolah ponujena kot izbirni predmet. Pri odraslih folklornih dejavnostih pa so bile skupine že v preteklosti precej razširjene in aktivno delovale po širšem delu Slovenije.

Ali menite, da prihaja do razlik pri širjenju otroške folklore na vasi in v mestih?

Ja, do razlik prihaja, saj otroci na vasi običaje in tradicijo živijo, otroci v mestih pa običajev ne poznajo in jih ne morejo spoznavati tekom leta, ker jih v mestih ni.

Ali menite, da osnovnošolci vedo, kaj je folklor in jo dovolj dobro poznajo?

Nekateri osnovnošolci na vasi vedo, kaj je folklor in jo poznajo, osnovnošolci v mestu pa po večini mislijo, da je folklor narodno-zabavni ansambel ali kaj podobnega.

Kdaj je po vašem mnenju primerno, da se otroci začnejo ukvarjati s folklorom?

Mislím, da je primerno, da se otroci pričnejo s folklorom ukvarjati zelo zgodaj, otroci lahko folklor spoznávajo preko iger in običájev. Ko so stari 3 leta lahko folklorno dejavnost spoznávajo skozi igro in ljudska izročila, pri 6. letih pa lahko spoznávajo tudi ljudske plese, običájaje ter šege in navade.

Ali imajo oblačila (noše) kakšen pomen v povezavi s folklorom? Zakaj?

Oblačilna dediščina oz. kostumska podoba je bila nekoč bistvenega pomena, saj je predstavljala statusni simbol, nekoč otroci niso imeli toliko oblačil, kot jih imajo danes zato so znali z oblačili lepše ravnati in so jih bolj cenili.

Ali katera slovenska narodna noša predstavlja Slovenijo oziroma je posebej značilna zanjo? Katera noša je to?

V Sloveniji imamo eno narodno nošo, to je gorenjska narodna noša, ostala kostumska podoba po slovenskih pokrajinah je pa različna od pokrajine do pokrajine.

Kaj je značilno za otroško narodno nošo?

Otroška narodna noša je le pomanjšana odrasla narodna noša, torej je enaka kot odrasla noša, razlika je pri kostumski podobi oblačilne dediščine iz posameznih pokrajin.

Kako je sestavljena otroška narodna noša?

Otroška narodna noša je sestavljena enako kot odrasla, fantje imajo škornje, irharce, srajco, telovnik in pod telovnikom naramno ruto. Dekleta imajo krilo, našivotec, spodnje krilo, unterco, obute imajo škornje ali pončuhe, nogavice, ruto, naprsno ruto in pokrivalo avbo.

Ali noša, ki jo vidimo danes, predstavlja dejansko oblačilno podobo osnovnošolskih otrok nekoč?

Veliko otroških folklornih skupin, ki delujejo na slovenskem, to je nekje 80 %, kostumsko dobro predstavlja kostumsko podobo iz začetka 19. stoletja.

Ali so del otroške narodne noše tudi čevlji?

Ja, tudi čevlji so del otroške narodne noše.

Kako pa je s pričesko in pokrivali v povezavi z nošo?

Samska dekleta in otroci so imeli spleteni dve kiti od temena glave navzdol ali venec. Ko so se dekleta poročila, pa so začele nositi ruto. Pri fantih pa samski fantje in fantiči (otroci) niso imeli pokrivala, ko so bili že malo večji fantje, na primer, ko so prišli iz vojske in poročeni moški, pa so nosili klobuke.

Kje se da kupiti narodno nošo?

Nikjer.

Kako je s šivanjem narodnih noš oz. kostumov?

Narodne noše danes šivajo šivilje, ki so dale skozi izobraževanje, saj je sam način in postopek šivanja kostuma oz. noše drugačen od šivanja vsakodnevnih oblačil.

Od kod se črpajo znanje in ideje za oblikovanje kostumske podobe, ki jih otroci na folklornih nastopih nosijo danes?

Ideje, kako izdelati kostumsko podobo danes, se največkrat črpajo iz fotografij iz začetka 19. stoletja, v primerih pred 19. stoletjem, pa se ideje črpajo iz fresk ali drugih virov, ki so na voljo.

Katera generacija se danes po vašem mnenju najbolj ukvarja s folkloro?

To je odvisno od strokovnega vodje, od tega, kako dobro zna vodja predstaviti dejavnost in kako dela z določeno skupino. Vsako dobro skupino vodi dober vodja, ki zna in ve, kaj želi na odru prikazati in se najbolj približati pristnemu, kot je bilo nekoč.

Kakšen pomen ima ohranjanje folklorne oziroma slovenske kulturne dediščine?

Po mojem mnenju zelo velik pomen. Folkloro oziroma kulturno dediščino bi bilo potrebno ozaveščati že pri malčkih in preko osnovnošolskega izobraževanja samo negovati narodno zavest. Brez narodne zavesti ni naroda. Otroci bi morali bolj spoznati in ceniti to, kar so nam naši predniki zapustili.

Ali je tradicijo folklorne med osnovnošolci na vasi in v mestih težko ohranjati? Če da – zakaj?

Razlika je med osnovnošolci v mestu in osnovnošolci na vasi. Osnovnošolci na vasi živijo določene običaje in tradicijo, v mestu pa tega več ni. In v mestu se osnovnošolci težje odločajo za folklorno dejavnost kot pa na vasi. Pomembno je ozaveščanje o narodni zavesti osnovnošolcev in naprej srednješolcev.

4.3 Intervju z Vasjo Samcem

Kaj vam pomeni folklor?

Folklor mi pomeni ogromno. Je način mojega življenja, vse kar znam, sem se naučil skozi njo, na nek način me je folklor zastrepila. S folkloro se ukvarjam že 55 let.

Od kdaj se že ukvarjate s folkloro? Prosim, če mi opišete svoje začetke.

Začel sem v prvem letniku srednje šole, to je leta 1964, ko sem hodil na gimnazijo, kjer je bila ustanovljena folklorna skupina. Predhodno sem se, kot sin gledališkega igralca, ukvarjal predvsem z lutkovno dejavnostjo. In ker so v folklorni skupini iskali plesalca, me je ustavila in k sodelovanju povabila bivša sošolka, saj je imel eden od plesalcev popravni izpit in ni mogel na turnejo. Tako sem se sam priključil k skupini in čez štirinajst dni skupaj z njo že odšel na prvo turnejo v Srbijo in ta »slučaj« je pomenil to, da sem še zdaj folklorist.

Ali je razlika med otroško folkloro danes in v časih, ko ste se z njo začeli ukvarjati vi?

Otroške folklorne skupine so začele organizirano delovati veliko kasneje kot odrasle. Nekoč otroci niso plesali, ampak so zgolj posnemali odrasle, ki so jih izza dreves opazovali na veselicah. Organiziranost otroških folklornih skupin se je pričela nekje v 80. letih prejšnjega stoletja. Organizirani seminarji folklorne dejavnosti so se pričeli v 70. letih prejšnjega stoletja, od tukaj naprej so se začeli učiti vzgojitelji in učitelji in vsi, ki so želeli nadaljevati z učenjem otrok.

Ali je folklor po vašem mnenju dovolj razširjena po Sloveniji?

Pri nas deluje preko 500 folklornih skupin, približno polovica je otroških. Zahvaljujoč izobraževanju in seminarjem ter dobri organiziranosti Javnih skladov in Zvez kulturnih društev so te stvari organizirane, razširjene in tudi ocenjevane. Menim, da je ta dejavnost, kot ljubiteljska dejavnost, v Sloveniji izredno razširjena.

Ali menite, da prihaja do razlik pri širjenju otroške folklore na vasi in v mestih?

Večjih razlik ni, saj vsi poustvarjajo ljudsko dediščino. Razlika je samo v tem, na kakšen način in koliko časa se porabi za to, da se skupina dobro nauči, da je dobra na odru in da zna dobro plesat. Razlik med mestnim in vaškim načinom ni, saj danes ne gre več za vasi, ampak govorimo o občinah. Nekoč pa je bila razlika. Kvaliteta je vedno odvisna od tistih, ki poučujejo.

Ali menite, da osnovnošolci vedo, kaj je folklor in jo dovolj dobro poznajo?

Izraz folklor je danes zelo širok pojem. Da to ni samo dogajanje na odru, ples, ampak je folklor tudi vse drugo, na primer način življenja, hrana, vse kar je dediščina. Po osnovnih šolah ni dovolj razširjena, razen v tistih osnovnih šolah, ki imajo skupine, pa še to je ne poznajo vsi, ampak tisti, ki se z njo ukvarjajo ali imajo sošolce, ki plešejo. V rednem programu pa mislim, da ni govora o pravi plesni ljudski dediščini, ki ji rečemo folklor.

Kdaj je po vašem mnenju primerno, da se otroci začnejo ukvarjati s folkloro?

Najbolj primeren čas zame je začetek osnovne šole, čeprav se s folkloro ukvarjajo že v vrtcih.

Ali imajo oblačila (noše) kakšen pomen v povezavi s folkloro? Zakaj?

Mi poustvarjamo oziroma rekonstruiramo neke običaje in neke navade iz 16., 17., 18. in 19. stoletja in poskušamo poleg plesov in pesmi iz tistega časa, kombinirati tudi z oblačili iz tistega časa. Ljudje so bili v tistih časih oblečeni popolnoma drugače kot sedaj, oblečeni so bili glede na materiale. Platno, bombaž, lan in konoplja so bili glavni tekstil, kasneje pa so prišli modernejši materiali in tudi moda se je spremenila. Velik vpliv je imel tudi dvor in gosposka in gospodi so stremeli k temu, da so bili oblečeni drugače kot kmečki prebivalci. Kmečkega prebivalstva pa je bilo takrat več kot 90%. V 18. in 19. stoletju se je kmečko prebivalstvo začelo oblačiti tako, da so posnemali gospodo in imeli eno kmečko oblačilo za delo na polju in drugo mašno oblačilo, s katerim so hodili v cerkev.

Ali katera slovenska narodna noša predstavlja Slovenijo oziroma je posebej značilna zanjo? Katera noša je to?

Najbolj znana noša po svetu je zagotovo gorenjska narodna noša, vendar je gorenjska noša ena izmed slovenskih noš. Zahvaljujoč tudi Avsenikom, ki so se s to nošo oz. kostumom, kot danes temu pravijo, predstavljali po svetu. Zato je gorenjska noša tudi pojem vseslovenskega oz. najbolj prepoznavnega kostuma. Gorenjska noša je torej le ena od noš, saj ima vsaka pokrajina svoje značilnosti.

Kako je sestavljena otroška narodna noša?

Govorimo o ljudski noši. Kmečko prebivalstvo v tistem času je bilo revno prebivalstvo, otroci so bili reveži. Fantki so bili včasih oblečeni tudi v dekliška oblačila, saj ni bilo trgovin in industrije. Nekoč so se oblačila prenašala iz roda v rod in je isto oblačilo lahko nosilo veliko otrok ne glede na spol. Otroci so bili oblečeni zelo revno, s tistim, kar so imeli pri hiši ali kar so od koga dobili. Noš ni bilo. Kostumi za otroške skupine so se začeli razvijati šele po osamosvojitvi z organiziranim delovanjem otroških folklornih skupin na slovenskem.

Ali noša, ki jo vidimo danes, predstavlja dejansko oblačilno podobo osnovnošolskih otrok nekoč?

Ne, to kar danes vidimo pri otroških folklornih skupinah kot nošo, se je začelo razvijati šele od leta 1980 naprej. Prej tega ni bilo.

Ali so del otroške narodne noše tudi čevlji?

Sigurno. Čeprav so otroci nekoč hodili v glavnem bosu. Kasneje so imeli tudi čevlje in je lahko isti par čevljev nosilo več otrok. Tekom raziskav so se ukvarjali tudi s čevlji in danes se avtorji odrskih postavitev odločijo in otroci na odru dostikrat plešejo tudi bosu. Danes so čevlji za malo večje otroke že skoraj obvezni.

Kako pa je s pričesko in pokrivali v povezavi z nošo?

Videz mora biti celovit. Nekoč, ker mi vedno poskušamo posnemati nekdanje čase, da pokažemo, kako je bilo nekoč, frizerjev ni bilo. Dekleta so imela v glavnem dolge spuščene lase, ki so si jih pletla v kite. Fantje so bili od zadaj in ob strani pobriti. Čopov pri dekletih ni bilo.

Kje se da kupiti narodno nošo?

V Sloveniji je nekaj naslovov, kjer se kostumi delajo, ne delajo pa se na zalogo. Predvsem na Gorenjskem šivajo kostume, tja hodijo po noše tudi člani narodno-zabavnih ansamblov, ki se šivajo po naročilu.

Kako je s šivanjem narodnih noš oz. kostumov danes?

Med otroškim in odraslim kostumom praktično ni razlik. Najti je treba krojača ali šiviljo in kostum zašiti. To kar v zadnjem času šivajo krojači ali šivilje, je na podlagi raziskav, literature in krojnih pol, tehnologija je pa seveda drugačna kot nekoč. Šivilje morajo znati na primer krila nabirati v pasu, kot so bile nabrane včasih. Pomembni so tudi materiali, nekatere se težko dobi, lan in bombaž se na primer še dobiva v Sloveniji, žamet pa se išče drugje.

Od kod se črpajo znanje in ideje za oblikovanje kostumske podobe, ki jih otroci na folklornih nastopih nosijo danes?

Zgodovina slovenskega kmečkega prebivalstva, posledično tudi, kako so bili oblečeni, je znana. Literature je dovolj. Po osamosvojitvi naše države se je dal velik pomen raziskovanju slovenskega. Pred osamosvojitvijo otroške folklore praktično ni bilo, plesali so se plesi Jugoslavije. Danes je knjig dovolj, stvari so raziskane.

Katera generacija se danes po vašem mnenju najbolj ukvarja s folkloro?

V Sloveniji je največ otroških folklornih skupin, torej skupin do konca osnovne šole. Nato so že mladinci, ti so na meji, včasih se ne ve, ali jih dati že k odraslim ali še k otroškim skupinam. Sledijo študentje in odrasli, delavci, to so člani odraslih skupin. Največ je pa zagotovo otroških folklornih skupin.

Kakšen pomen ima ohranjanje folklore oziroma slovenske kulturne dediščine?

Ima velik pomen, sploh ob vdoru tujega kapitala in investicij. To je naše. Sistem ohranja jezik, spoštovanje do svoje domovine, in če ne bomo tega počenjali, se bomo hitro spremenili v tujce. Smo pa zelo dovezetni za to, sploh sedaj ko smo v Evropi. Malo nas je in moramo še toliko bolj posvečati pozornost slovenski ljudski dediščini.

Ali je tradicijo folklore med osnovnošolci na vasi in v mestih težko ohranjati? Če da – zakaj?

Na vasi je lažje dobiti otroke, ker je folklor edina dejavnost. V mestih je to drugače, ker je dejavnosti veliko in se je treba odločiti. Najbolj pomembna pa je organizacija. Na nivoju osnovnih šol so to ravnatelji in če imajo interes, je folklor prisotna. Drugo so pa vaditelji. Pomembna je tudi ambicija, želja. Pomembna pa je tudi podpora županov, kjer imajo skupine podporo, jim gre bolje.

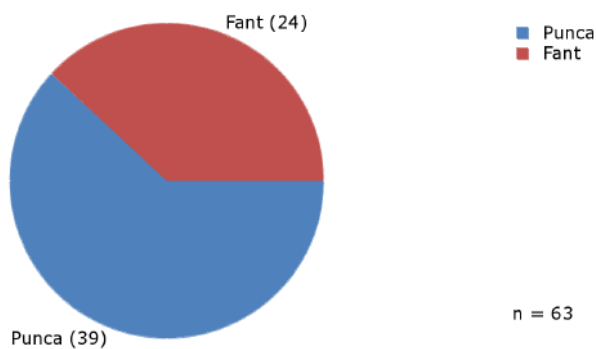
5 ANKETA

Anketiranje sem izvedla na dveh osnovnih šolah, na eni mestni osnovni šoli in eni podeželski osnovni šoli.

Anketni vprašalnik, ki se nahaja v Prilogi 2, je skupno izpolnilo 117 otrok. Od tega 63 iz mestne osnovne šole in 54 iz podeželske osnovne šole. Grafa 1 in 2 prikazujeta število sodelujočih otrok glede na spol.

Graf 1: Število sodelujočih fantov in punc iz mestne OŠ

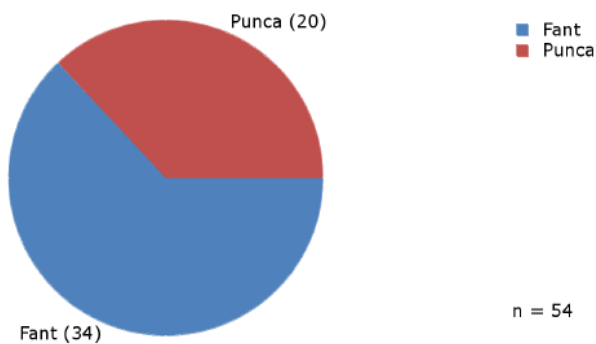
(Vir: 1ka)

Na mestni osnovni šoli je v anketi sodelovalo 24 fantov in 39 punc.

Graf 2: Število sodelujočih fantov in punc iz podeželske OŠ

(Vir: 1ka)

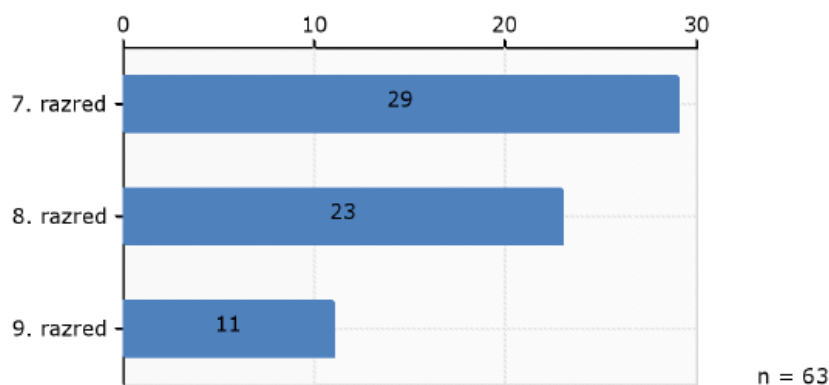

Na podeželski osnovni šoli je v anketi sodelovalo 34 fantov in 20 punc.

Grafa 3 in 4 prikazujeta število sodelujočih osnovnošolcev glede na razred.

Graf 3: Število sodelujočih glede na razred na mestni OŠ

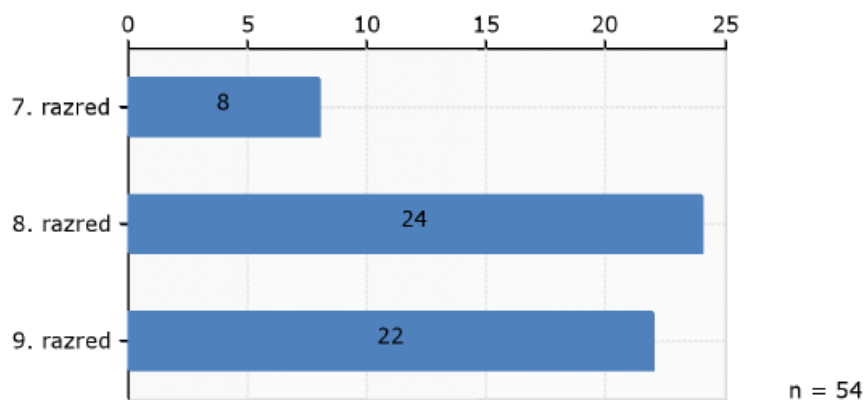
(Vir: 1ka)

Na mestni osnovni šoli je v anketi skupno sodelovalo 63 učencev, od tega 29 učencev ali 46 % iz 7. razreda, 23 učencev ali 37 % iz 8. razreda in 11 učencev ali 17 % iz 9. razreda.

Graf 4: Število sodelujočih glede na razred na podeželski OŠ

(Vir: 1ka)

Na podeželski osnovni šoli je v anketi skupno sodelovalo 54 učencev, od tega 8 učencev ali 15 % iz 7. razreda, 24 učencev ali 44 % iz 8. razreda in 22 učencev ali 41 % iz 9. razreda.

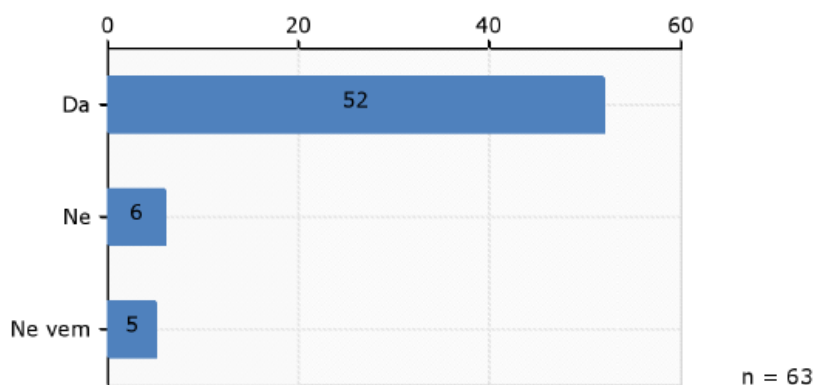
5.1 Analiza ankete po vprašanjih

V anketnem vprašalniku je bilo 13 vprašanj. Analiza je podana v nadaljevanju.

1. Ali misliš, da je kulturna dediščina pomembna za našo državo?

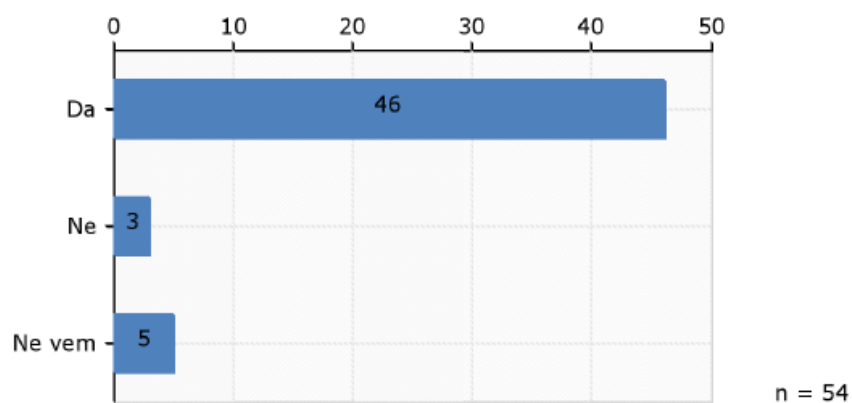
Graf 5: Pomembnost kulturne dediščine na mestni OŠ

(Vir: 1ka)

Graf 6: Pomembnost kulturne dediščine na podeželski OŠ

(Vir: 1ka)

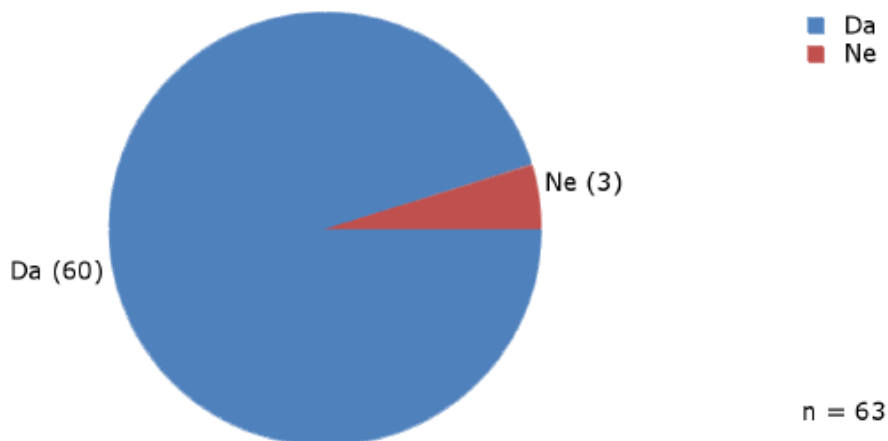

Večina anketirancev meni, da je kulturna dediščina pomembna za našo državo. Na mestni OŠ je z da odgovorilo 52 od 63 učencev (ali 83 %), na podeželski OŠ pa 46 od 54 učencev (ali 85 %).

2. Si že kdaj slišal(a) za besedo folklor?

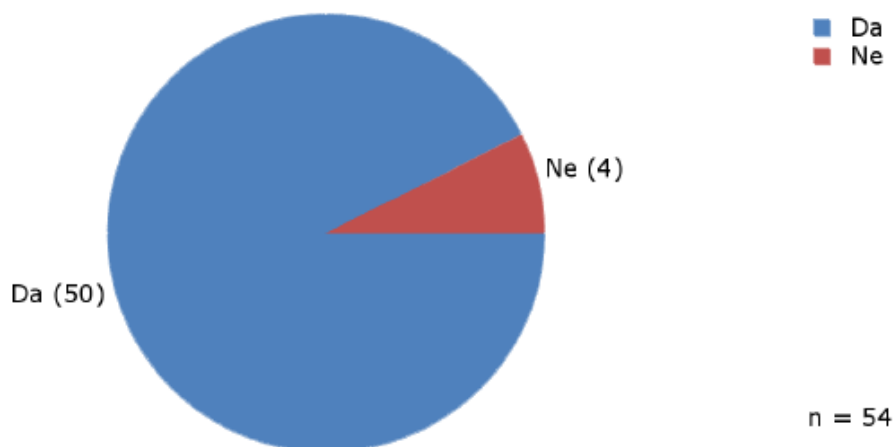
Graf 7: Prepoznavnost besede folklor med osnovnošolci na mestni OŠ

(Vir: 1ka)

Graf 8: Prepoznavnost besede folklor med osnovnošolci na podeželski OŠ

(Vir: 1ka)

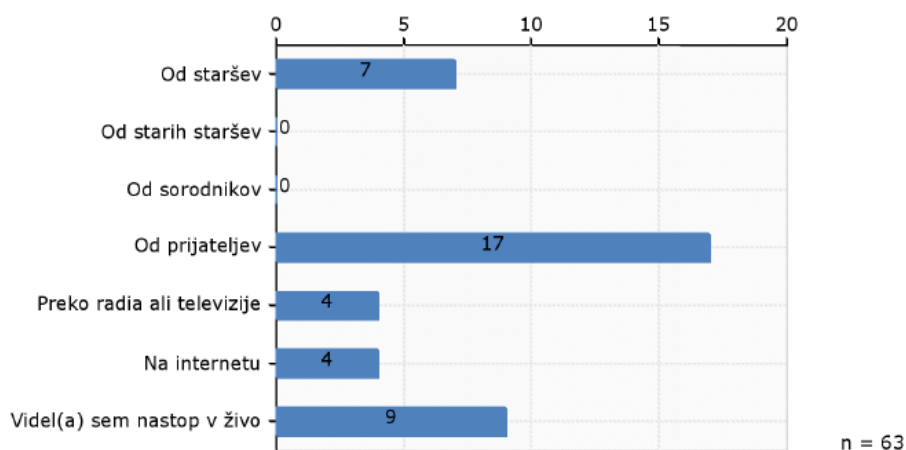

Večina anketirancev je že slišala za folkloro. Na mestni OŠ 60 od 63 učencev (ali 95 %), na podeželski OŠ pa 50 od 54 učencev (ali 93 %).

3. Če si na prejšnje odgovoril(a) z DA, me zanima kje oziroma od koga si slišal(a) za folkloro?

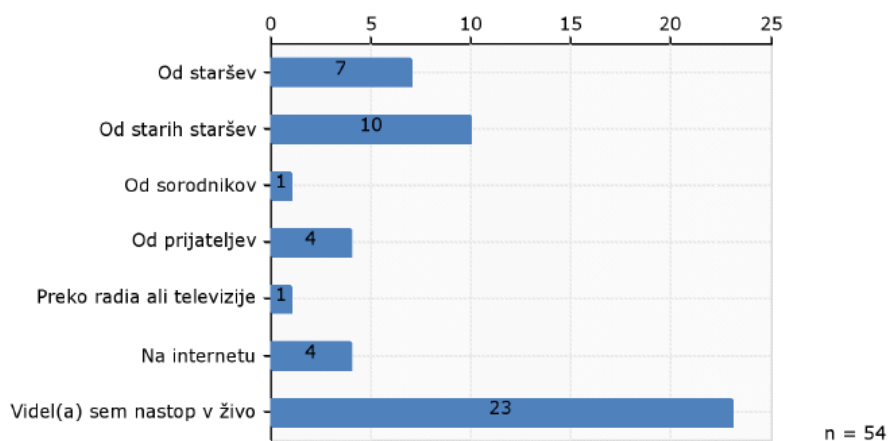
Graf 9: Od koga so osnovnošolci mestne OŠ slišali za folkloro?

(Vir: 1ka)

Graf 10: Od koga so osnovnošolci podeželske OŠ slišali za folkloro?

(Vir: 1ka)

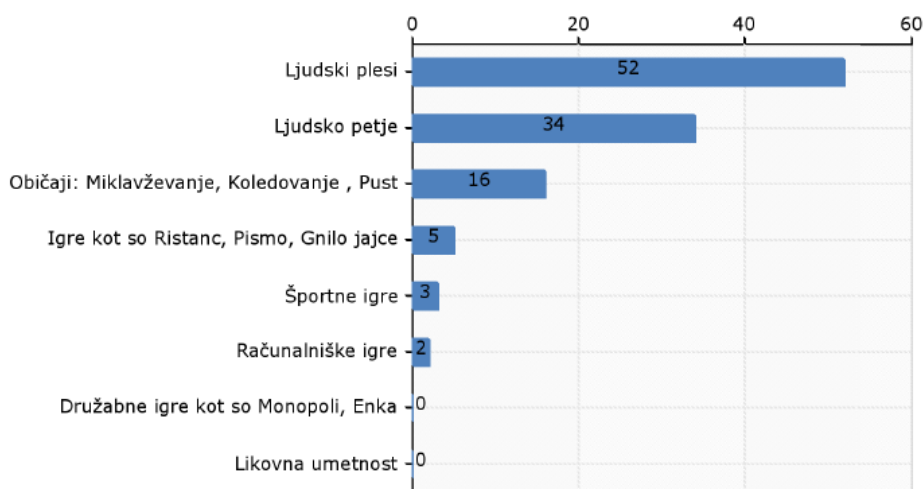
Največ anketirancev mestne osnovne šole je za folkloro slišalo od prijateljev (17 od 63 učencev ali 27 %), so videli nastop v živo (9 od 63 učencev ali 14 %) ali od staršev (7 od 63 učencev ali 11 %). 22 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 35 % na vprašanje ni odgovorilo ustrezno oziroma nanj sploh ni odgovorilo. Največ anketirancev podeželske osnovne šole pa

je videlo nastop v živo (23 od 54 učencev ali 43 %) ali so za folkloro izvedeli od starih staršev (10 od 54 učencev ali 19 %) ali staršev (7 od 54 učencev ali 13 %). 4 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 7 % na vprašanje ni odgovorilo.

4. Kaj spada pod folkloro?

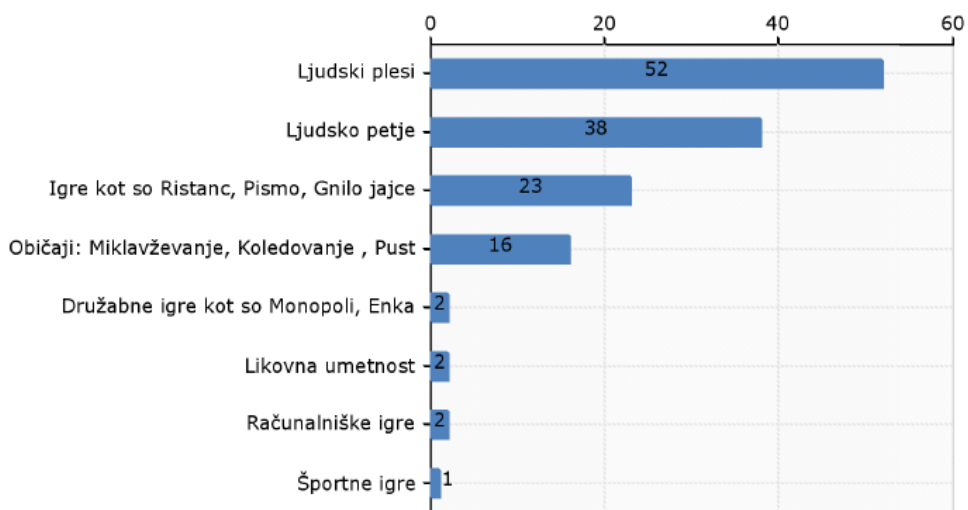
Graf 11: Kaj po mnenju osnovnošolcev mestne OŠ spada pod folkloro?

(Vir: 1ka)

Graf 12: Kaj po mnenju osnovnošolcev podeželske OŠ spada pod folkloro?

(Vir: 1ka)

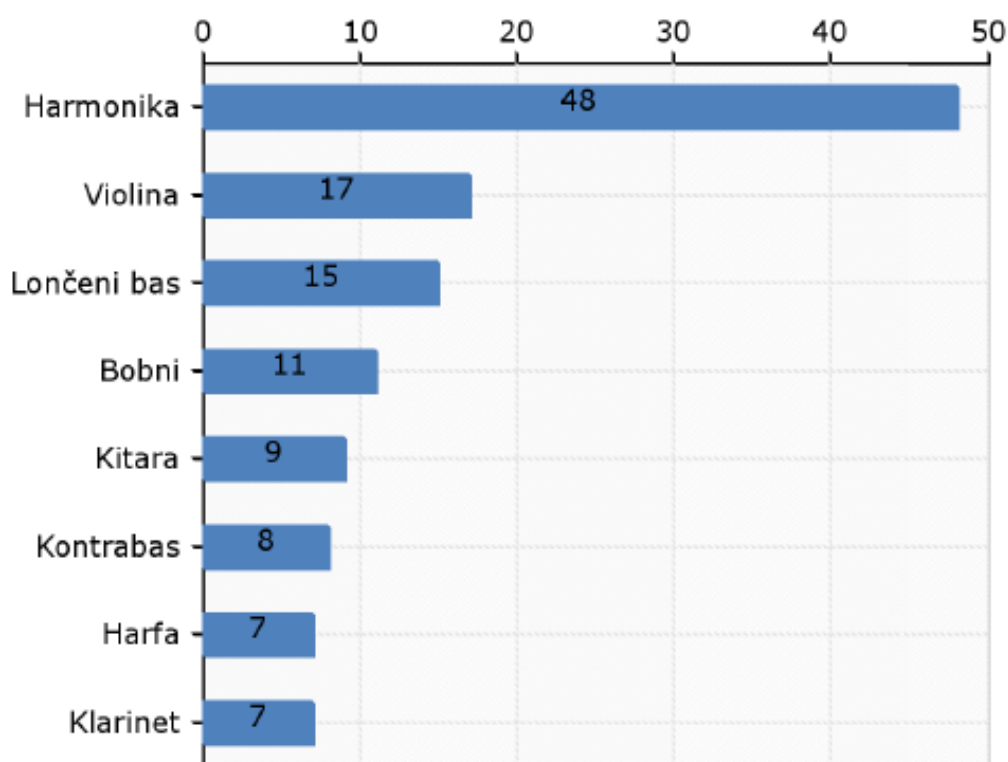

Največ učencev je odgovorilo, da pod folkloro spadajo ljudski plesi (na mestni šoli 52 od 63 učencev ali 85 % in 52 od 54 učencev ali 96 % na podeželski šoli), ljudsko petje (na mestni šoli 34 od 53 učencev ali 56 % in na podeželski šoli 38 od 54 učencev ali 70 %). Na tretjem mestu na mestni šoli so običaji (16 od 63 učencev ali 26 %), na četrtem pa igre, kot so ristanc, pismo in gnilo jajce (5 od 63 učencev ali 8 %). Na tretjem mestu na podeželski šoli so igre, kot so ristanc, pismo in gnilo jajce (23 od 54 učencev ali 43 %), na četrtem mestu pa so običaji (16 od 54 učencev ali 30 %).

5. Kateri inštrumenti so značilni za folkloro?

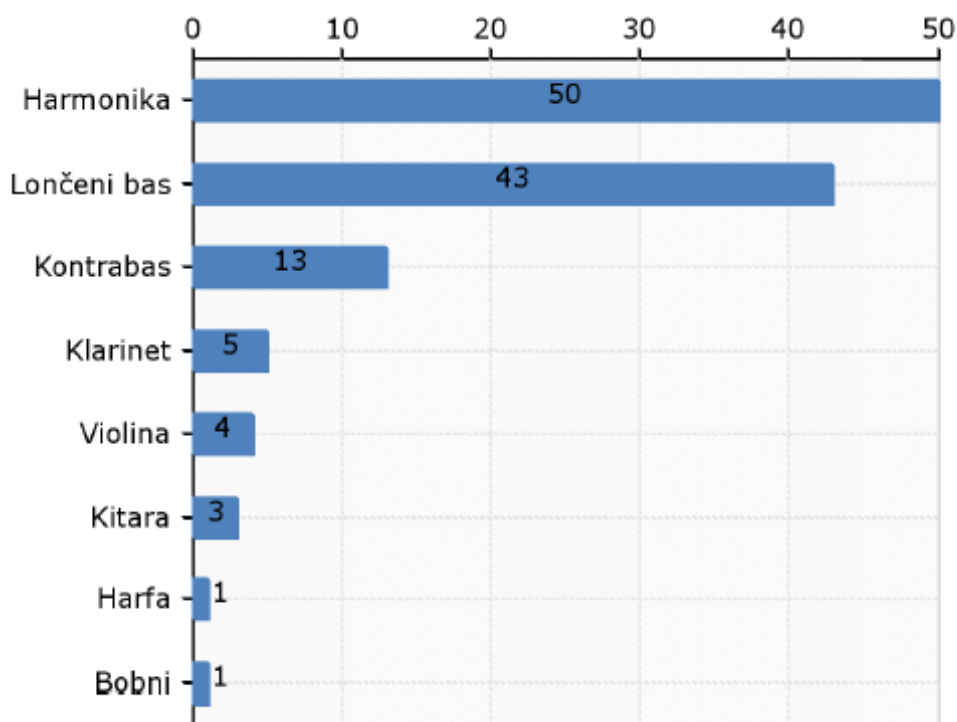
Graf 13: Inštrumenti, ki po mnenju učencev mestne OŠ spadajo pod folkloro

(Vir: Ika)

Graf 14: Inštrumenti, ki po mnenju učencev podeželske OŠ spadajo pod folkloro

(Vir: 1ka)

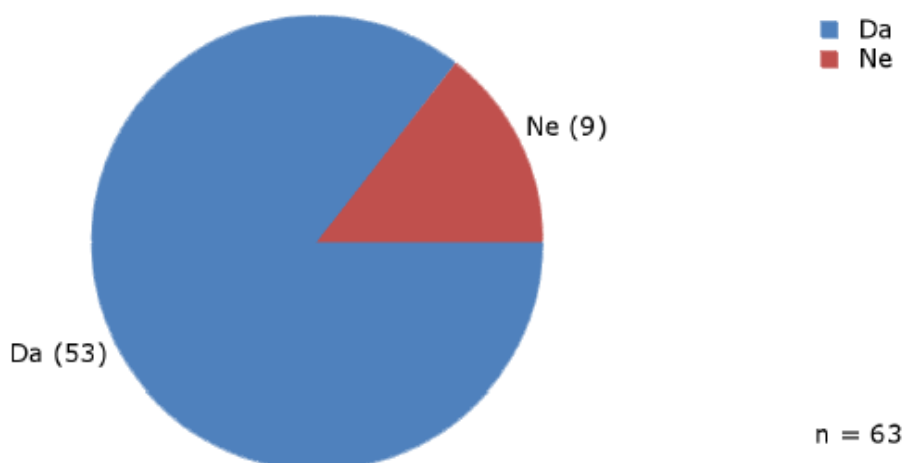

Večina učencev je kot značilni inštrument pri folklori prepoznala harmoniko (48 od 63 učencev ali 79 % iz mestne in 50 od 54 učencev ali 93 % iz podeželske OŠ). Na mestni OŠ so odgovorili, da so za folkloro značilni inštrumenti še violina (17 od 63 učencev ali 28 %) in lončeni bas (15 od 63 učencev ali 25 %). Na četrto mesto so se uvrstili bobni (11 od 63 učencev ali 18%) in na peto mesto kitara (9 od 63 učencev ali 15 %), ki pa nista značilna inštrumenta za folkloro. Na podeželski OŠ pa so odgovorili, da so za folkloro značilni še lončeni bas (43 od 54 učencev ali 80 %), kontrabas (13 od 54 učencev ali 24 %), klarinet (5 od 54 učencev ali 9 %) in violina (4 od 54 učencev ali 7 %).

6. Poznaš plesa polka in valček?

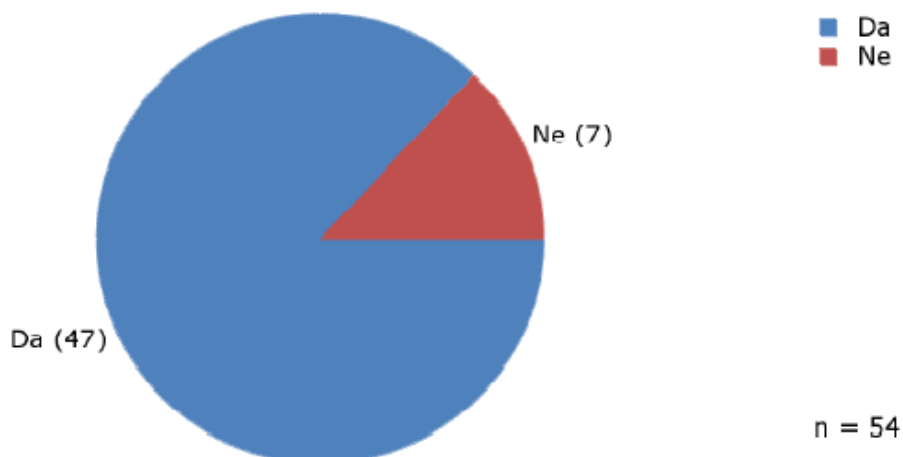
Graf 15: Prepoznavnost plesa polka in valček med osnovnošolci na mestni OŠ

(Vir: 1ka)

Graf 16: Prepoznavnost plesa polka in valček med osnovnošolci na podeželski OŠ

(Vir: 1ka)

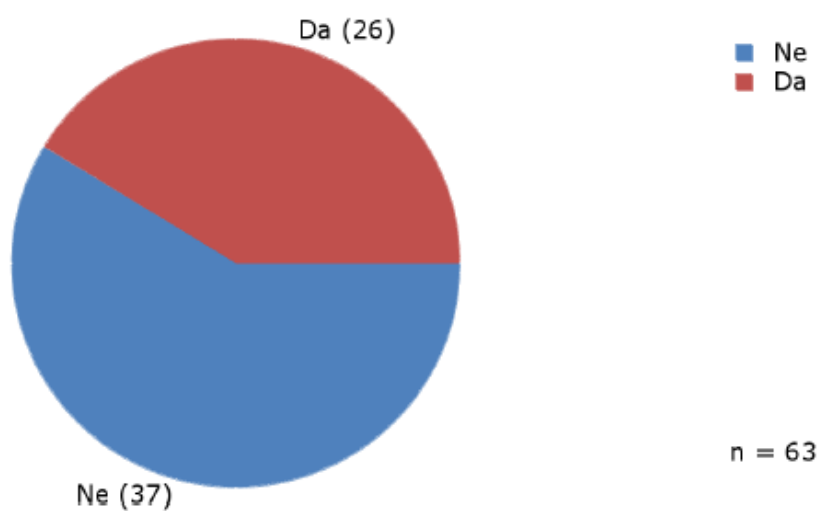

Večina učencev pozna plesa polka in valček (53 od 63 učencev ali 84 % iz mestne OŠ in 47 od 54 učencev ali 87 % iz podeželske OŠ). 1 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 2 % na vprašanje ni odgovoril.

7. Ju znaš zaplesati?

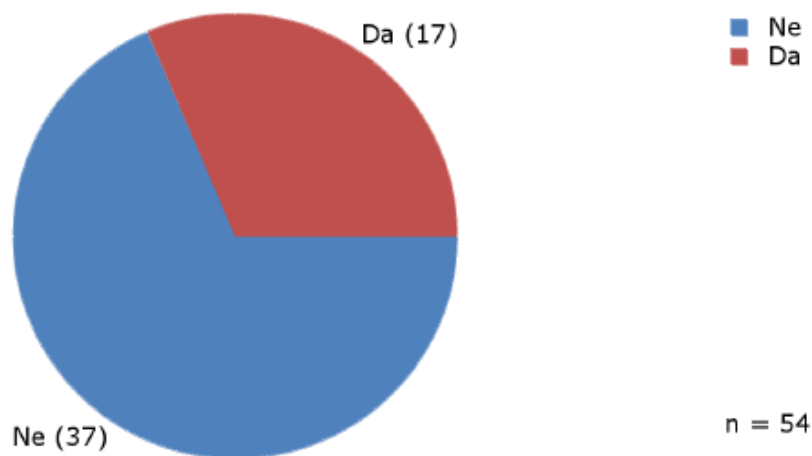
Graf 17: Ali znajo osnovnošolci na mestni OŠ zaplesati plesa polka in valček?

(Vir: 1ka)

Graf 18: Ali znajo osnovnošolci na podeželski OŠ zaplesati plesa polka in valček?

(Vir: 1ka)

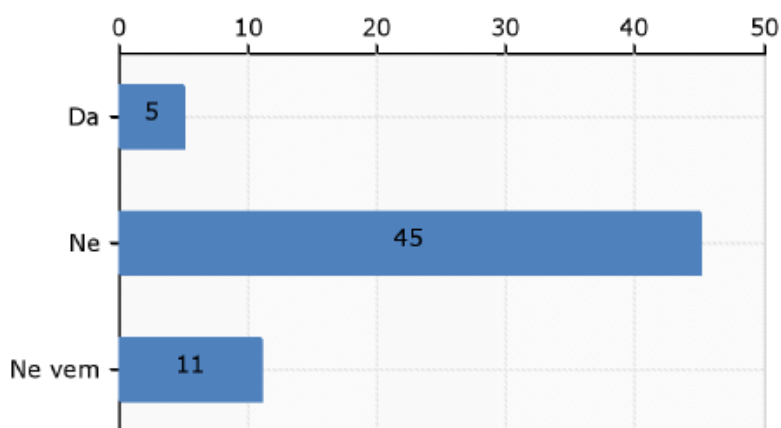

Večina učencev plesa polka in valček pozna, vendar ju ne zna zaplesati (37 od 63 učencev ali 59 % iz mestne OŠ in 37 od 54 učencev ali 69 % iz podeželske OŠ).

8. Bi se tudi ti želel(a) ukvarjati s folkloro?

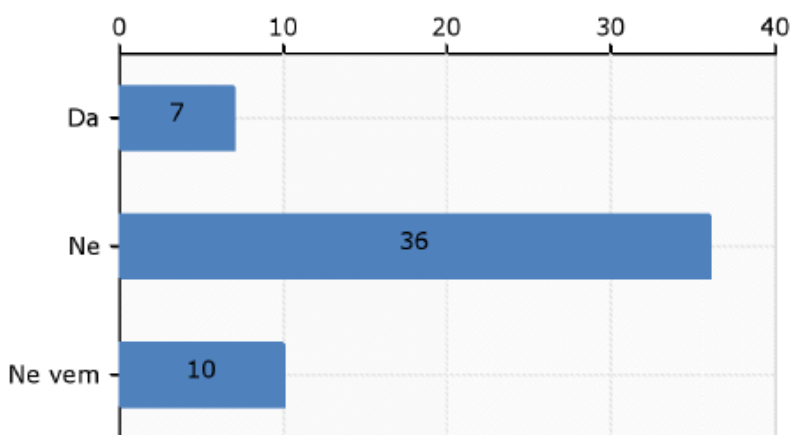
Graf 19: Ali bi se osnovnošolci na mestni OŠ želeli ukvarjati s folkloro?

(Vir: 1ka)

Graf 20: Ali bi se osnovnošolci na podeželski OŠ želeli ukvarjati s folkloro?

(Vir: 1ka)

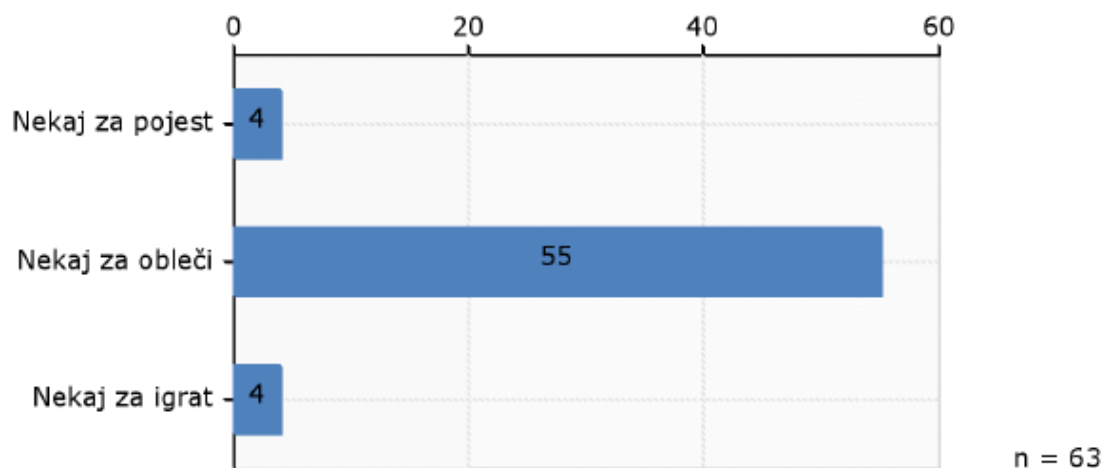

Večina anketirancev se ne bi želela ukvarjati s folkloro (na mestni OŠ je z ne odgovorilo 45 od 63 učencev ali 71 %, na podeželski OŠ pa 36 od 54 učencev ali 67 %). 2 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 3 % in 1 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 2 % na vprašanje niso odgovorili.

9. Kaj misliš, kaj je narodna noša?

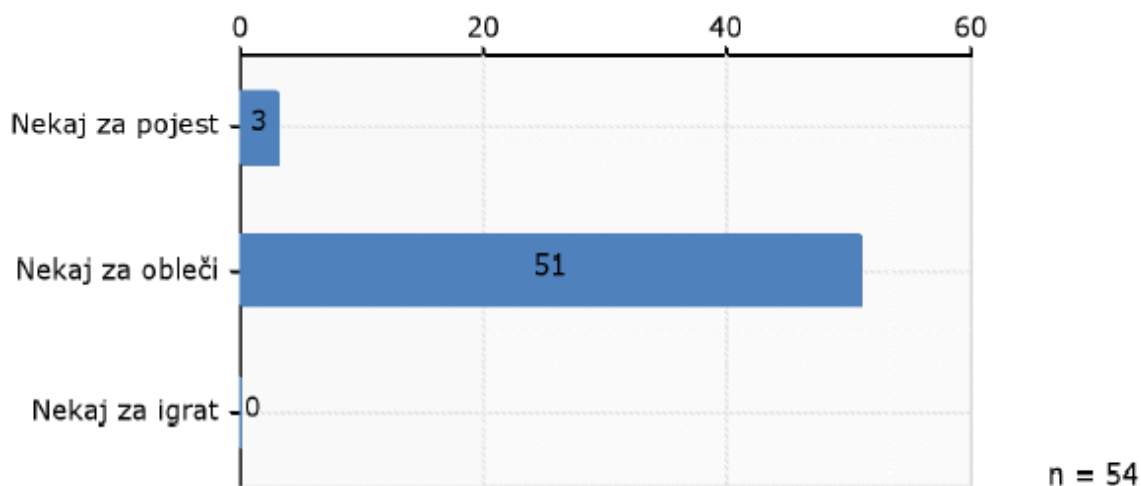
Graf 21: Poznavanje narodne noše med osnovnošolci na mestni OŠ

(Vir: 1ka)

Graf 22: Poznavanje narodne noše med osnovnošolci na podeželski OŠ

(Vir: 1ka)

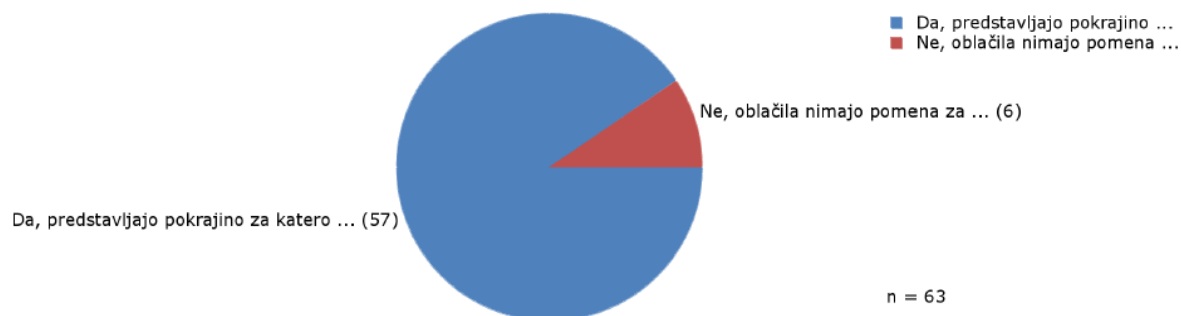

Večina anketirancev meni, da je narodna noša nekaj za obleči (55 od 63 učencev ali 87 % iz mestne OŠ in 51 od 54 učencev ali 94 % iz podeželske OŠ).

10. Ali misliš, da imajo oblačila pri folklori kakšen pomen?

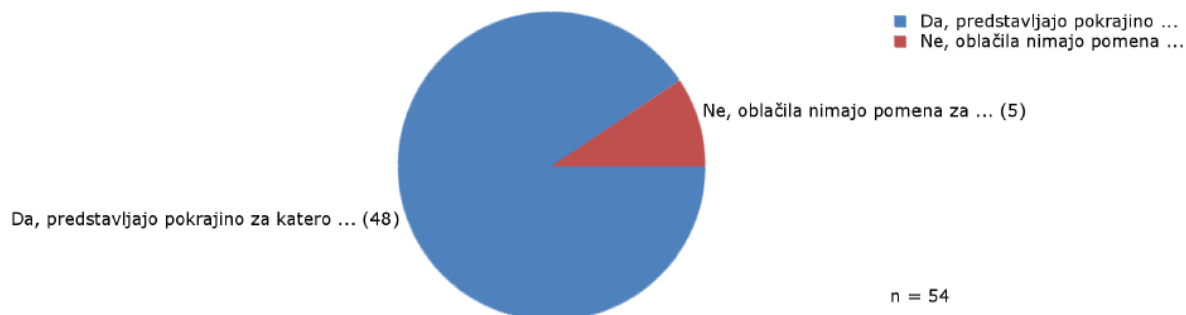
Graf 23: Mnenje osnovnošolcev mestne OŠ glede pomena oblačil pri folklori

(Vir: 1ka)

Graf 24: Mnenje osnovnošolcev podeželske OŠ glede pomena oblačil pri folklori

(Vir: 1ka)

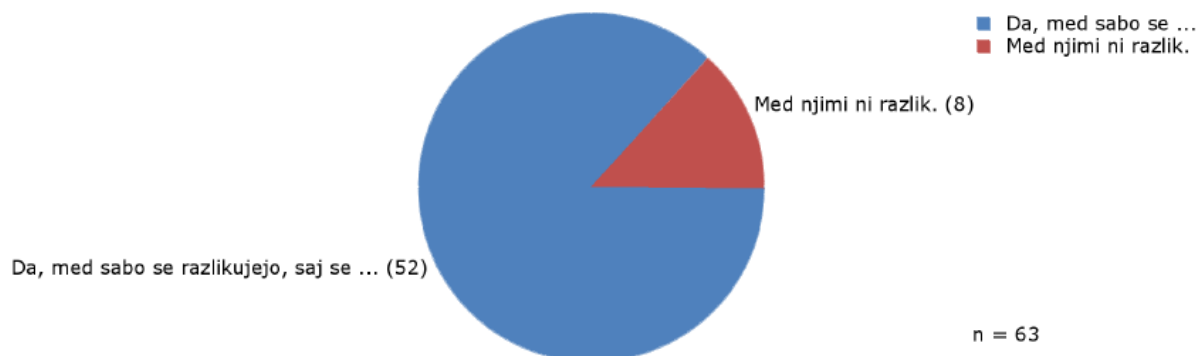

Prav tako je večina anketirancev mnenja, da imajo oblačila pri folklori pomen, in sicer, da predstavljajo pokrajino, za katero so značilni posamezni plesi (57 od 63 učencev ali 90 % iz mestne OŠ in 48 od 54 učencev ali 89 % iz podeželske OŠ). 1 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 2 % na vprašanje ni odgovoril.

11. Se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo?

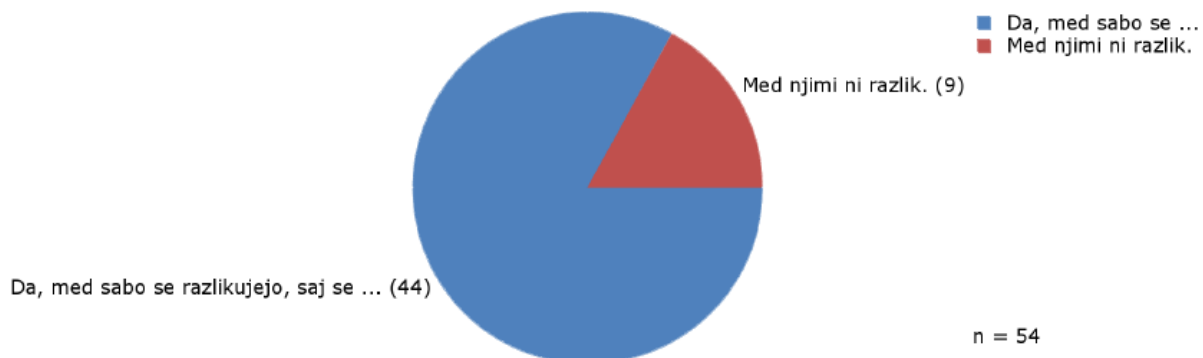
Graf 25: Mnenje osnovnošolcev na mestni OŠ, ali se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo

(Vir: 1ka)

Graf 26: Mnenje osnovnošolcev na podeželski OŠ, ali se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo

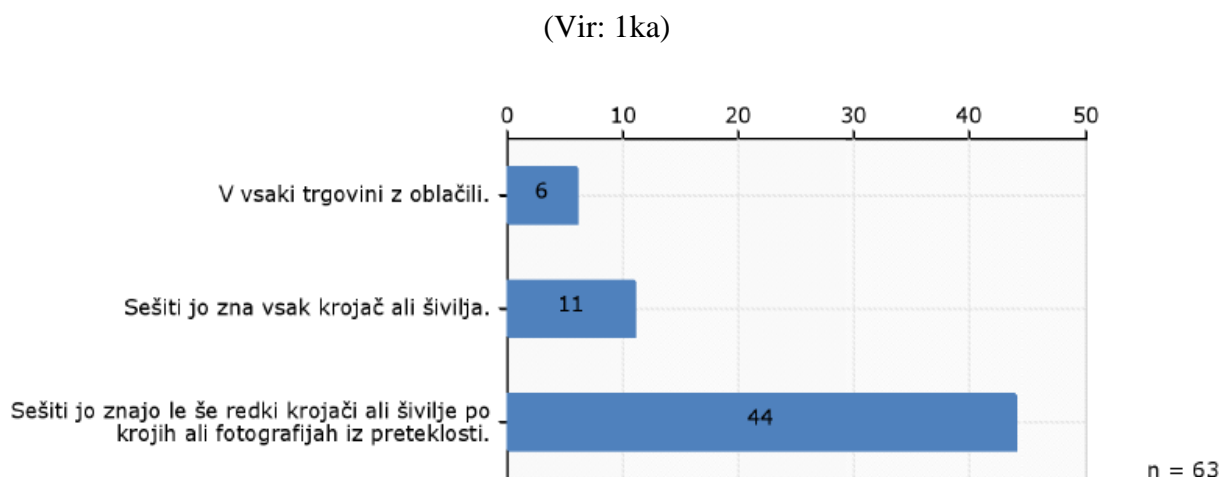
(Vir: 1ka)

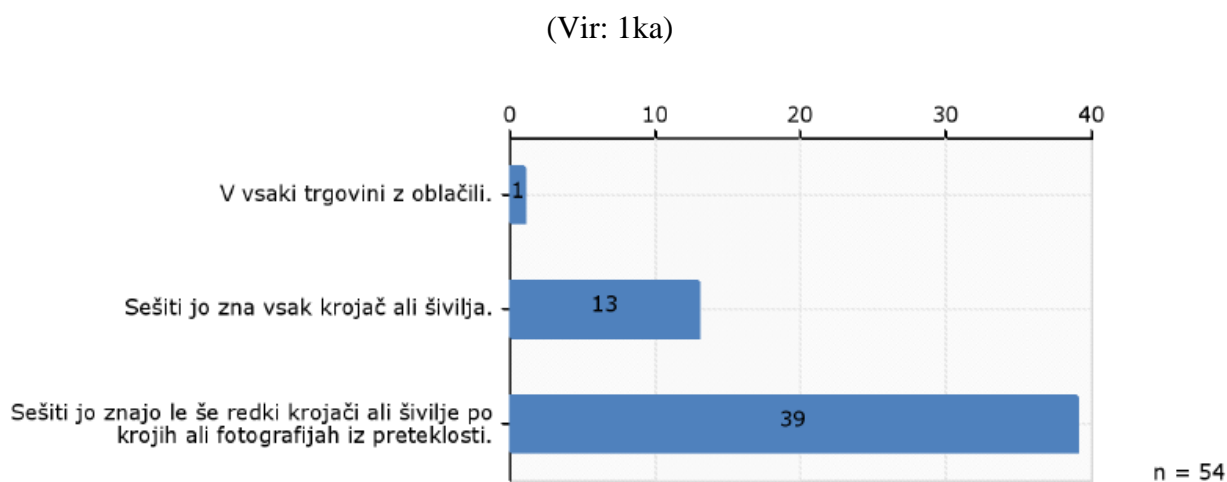
Večina anketirancev meni, da se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikuje med sabo, saj se razlikujejo tudi pokrajine (52 od 63 učencev ali 83 % iz mestne OŠ in 44 od 54 učencev ali 81 % iz podeželske OŠ). 3 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 5 % in 1 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 2 % na vprašanje niso odgovorili.

12. Kaj misliš, kje se da danes kupiti slovensko narodno nošo?

Graf 27: Ali osnovnošolci mestne OŠ vedo, kje se da kupiti narodno nošo?

Graf 28: Ali osnovnošolci podeželske OŠ vedo, kje se da kupiti narodno nošo?

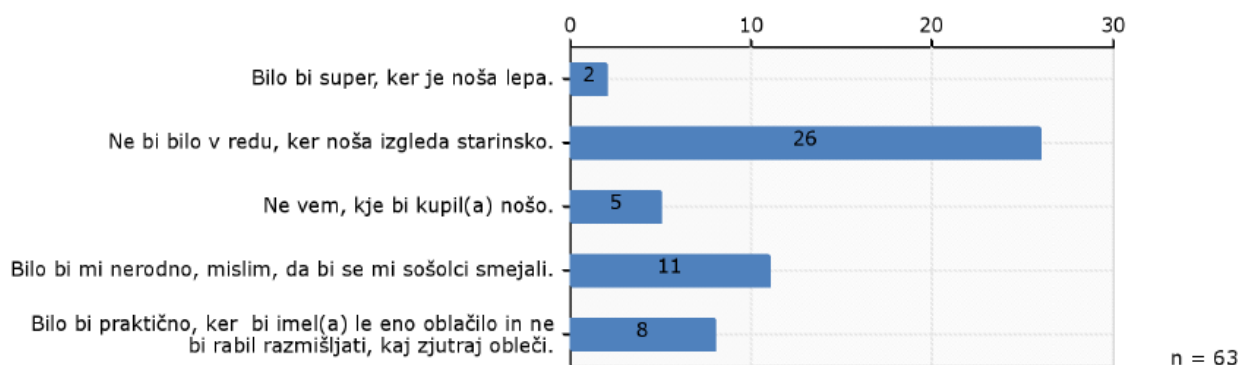

Na vprašanje, kje se da danes kupiti Slovensko narodno nošo, je večina odgovorila, da jo znajo sešiti le še redki krojači ali šivilje po krojih ali fotografijah iz preteklosti (44 od 63 učencev ali 70 % iz mestne OŠ in 39 od 54 učencev ali 72 % iz podeželske OŠ). 2 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 3 % in 1 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 2 % na vprašanje niso odgovorili.

13. Kaj misliš o tem, če bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč (v narodni noši)?

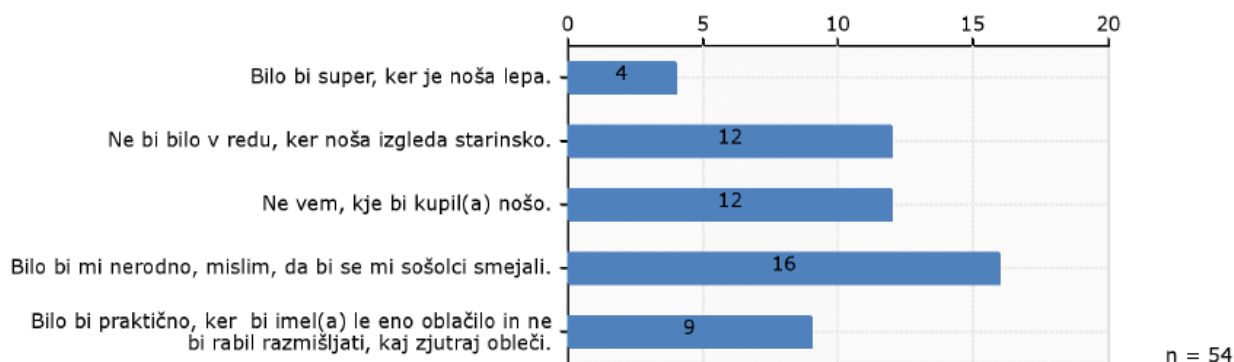
Graf 29: Mnenje osnovnošolcev na mestni OŠ, ali bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč

(Vir: 1ka)

Graf 30: Mnenje osnovnošolcev na podeželski OŠ, ali bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč

(Vir: 1ka)

Večina anketirancev ni navdušenih, da bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč oziroma v narodno nošo. Na mestni OŠ je 26 od 63 učencev ali 41 % odgovorilo, da ne bi bilo v redu, ker noša izgleda starinsko, 11 od 63 učencem ali 17 % pa bi bilo nerodno, mislijo, da bi se jim sošolci smejali. Na podeželski OŠ je 16 od 54 učencev ali 30 % odgovorilo, da bi jim bilo nerodno, ker mislijo, da bi se jim sošolci smejali, 12 od 54 učencev ali 22 % misli, da ne bi bilo v redu, ker noša izgleda starinsko, prav tako 12 od 54 učencev ali 22 % pa ne ve, kje bi

kupili nošo. 11 od 63 učencev mestne osnovne šole ali 17 % in 1 od 54 učencev podeželske osnovne šole ali 2 % na vprašanje niso odgovorili.

6 UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Na podlagi izvedenih intervjujev in opravljenih anket bom potrdila ali ovrгла na začetku raziskovanja zastavljene hipoteze.

H1: Osnovnošolci se zavedajo, da je kulturna dediščina za našo državo pomembna.

Večina anketirancev meni, da je kulturna dediščina pomembna za našo državo, zato lahko hipotezo 1 potrdim.

H2: Med osnovnošolci v mestu in na vasi bodo razlike v poznavanju folklore.

Ugotavljam, da med osnovnošolci v mestu in na vasi v poznavanju folklore ni večjih razlik, zato lahko hipotezo 2 ovržem. Osnovnošolci obeh šol so približno enako seznanjeni s tem, kaj je folklor, oboji znajo določiti, kaj spada pod folklor, prepoznajo značilne inštrumente za folklor, poznajo plesa polka in valček, vedo, kaj je narodna noša in vedo, da imajo oblačila pri folklori pomen in sicer, da predstavljajo pokrajino, za katero so značilni posamezni plesi. Mestni in podeželski osnovnošolci vedo tudi, da se plesi in oblačila po pokrajinah razlikujejo med sabo, vedo pa tudi, da znajo danes nošo sešiti le še redki krojači ali šivilje.

H3: Podeželski otroci so za folkloro slišali od staršev in starih staršev, mestni pa preko medijev (radio, televizija, internet).

Na osnovi odgovorov hipotezo 3 ovržem, saj je največ anketirancev podeželske osnovne šole za folkloro izvedelo, ker so videli nastop v živo (23 od 54 učencev ali 43 %). Največ anketirancev mestne osnovne šole pa je za folkloro slišalo od prijateljev (17 od 63 učencev ali 27 %).

H4: Osnovnošolci ne poznajo značilnih inštrumentov za folkloro.

Osnovnošolci prepoznajo inštrumente, ki so značilni za folkloro, zato hipotezo 4 ovržem.

H5: Osnovnošolci poznajo plesa polka in valček in ju znajo zaplesati.

Večina učencev plesa polka in valček pozna, vendar pa ju ne zna zaplesati, zato lahko hipotezo 5 le delno potrdim.

H6: Osnovnošolci niso seznanjeni, da znajo danes narodno nošo sešiti le redki krojači in šivilje.

Hipotezo 6 v celoti ovržem, saj je večina anketirancev pravilno odgovorila, da znajo danes nošo sešiti le še redki krojači ali šivilje.

Podajam priporočila, saj je ohranjanje nesnovne kulturne dediščine za slovenski narod zelo pomembno:

- S folkloro je priporočljivo začeti že v vrtcu in jo nato razvijati tudi v osnovni in srednji šoli. Folklor je tudi gibanje, zato priporočam, da se folklor uvede v čim več slovenskih osnovnih šol kot interesna dejavnost ali kot izbirni predmet v višjih razredih.
- Folklor pa ni samo gibanje, ampak tudi petje ljudskih pesmi, zato priporočam, da se osnovnošolci pri pouku glasbe začnejo učiti ljudskih pesmi, ki so skoraj že pozabljene, saj bodo pripomogli k ohranitvi pesmi, ki so nam jih zapustili naši predniki.
- Priporočam, da mestne četrti v Mariboru povabijo našo otroško folklorno skupino, da popestri program ob krajevnem prazniku.
- Mariborske osnovne šole pa lahko nastop naše folklorne skupine vključijo na šolske prireditve. S tem bi širili prepoznavnost skupine in kulturne dediščine naših prednikov ter se predstavili večjemu številu osnovnošolcev in morda bi se nam kdo na novo pridružil.
- Vsako leto v mesecu septembru potekajo v Kranju dnevi narodnih noš in oblačilne dediščine. Priporočam, da bi slovenske osnovne šole organizirale kulturni dan in peljale svoje učence na ogled tega festivala.

7 DRUŽBENA ODGOVORNOST

S sodelovanjem v otroški folklorni skupini, v kateri plešem že šest let, tudi sama pomagam k ohranjanju kulturne dediščine. Plešemo ljudske plese, pojemo ljudske pesmi ter obujamo stare običaje in igre. To mi zelo veliko pomeni, zelo sem ponosna in z veseljem širim glas in spodbujam sovrstnike, da se pridružijo naši folklorni skupini. Na moje povabilo se je naši skupini priključilo že kar nekaj mojih prijateljic.

Naša folklorna skupina je zelo aktivna tudi pri ohranjanju starih običajev kot so miklavževanje, koledovanje in pustovanje. V decembru 2018 smo s prikazom koledovanja sodelovali pri dogodku v središču Maribora, in s tem Mariborčankam in Mariborčanom s pesmijo in plesom osvežili dogajanje ob koledovanju. Dobili smo zelo velik aplavz, tako da smo nastop ponovili na več točkah v centru mesta. V letu 2018 smo v naš repertoar dodali tudi točko, kjer nastopamo v pustnih maskah. Sami smo pomagali pri izdelavi mask, glavni lik pa je bil »Picek«, tradicionalna slovenska maska.

Vsako leto se s folklorno skupino udeležimo tudi kakšnega folklornega festivala v tujini. S tem širimo naše običaje in prikazujemo oblačilno podobo naših prednikov tudi izven meja naše domovine. In zelo ponosna sem, da lahko to počnem.

8 ZAKLJUČEK

Ohranjanje nesnovne kulturne dediščine je zelo pomembno za vsak narod, še posebej pa za male narode kot smo Slovenci. Tega bi se morali zavedati vsi in se po svojih močeh truditi k ohranjanju dediščine, ki so nam jo zapustili naši predniki. Mislim, da je naloga učiteljev in staršev, da svoje učence oziroma otroke seznanijo in učijo o pomenu kulturne dediščine. Tako bodo lahko otroci, ko bodo odrasli, to prenašali tudi na svoje otroke, da se bo dediščina naših prednikov ohranjala še naprej.

Hvaležna sem svojima staršema, da sta me kot mestnega otroka, vpisala k folklori. Ker imam rada glasbo in rada pojem, sta iskala nekaj primernega zame. Našla sta folklorno skupino, ki ima vaje le nekaj minut vožnje vstran od našega doma. Šla sem na prvo vajo in bilo mi je zelo všeč in po šestih letih ukvarjanja s folkloro, v njej še vedno zelo uživam. Naučila sem se veliko plesov, ljudskih pesmi, ko sem bila mlajša, smo se tudi veliko igrali ljudske igre, ki jih prej nisem poznala.

Skozi intervjuja, ki sem ju opravila z g. Pukšičem in g. Samcem, sem spoznala, da je razlika med osnovnošolci v mestih in na vasi, saj otroci na vasi običaje in tradicijo živijo, otroci v mestih pa običajev skoraj ne poznajo več. Otroške folklorne skupine v mestih in na vasi pa obojne poustvarjajo ljudsko dediščino. Zelo pomembno vlogo, po mnenju obeh intervjuvancev, imajo danes pri prenašanju in ohranjanju znanja tisti, ki poučujejo ljudske plese, to so vodje folklornih skupin. Oba intervjuvanca sta tudi mnenja, da je primerno, da se otroci s folkloro začnejo ukvarjati že v vrtcu ali na začetku osnovne šole.

Skozi raziskovalno nalogo sem spoznala, da otroci nekoč niso imeli toliko oblačil, kot jih imamo danes in so z njimi ravnali lepše, isto oblačilo pa je nosilo več generacij. Oba intervjuvanca sta kot najbolj poznano slovensko narodno nošo izpostavila gorenjsko narodno nošo. Ta noša je tudi svetovno znana. Zanimivo je tudi to, da noše danes šivajo posebej izurjeni krojači in šivilje in da je njihova izdelava precej draga.

Oba intervjuvanca sta mnenja, da je na vasi lažje dobiti otroke za folkloro, ker so tam bolj povezani z običaji in tradicijo in imajo na razpolago manj interesnih dejavnosti. V mestih pa je ravno obratno, zato folkloro pleše manj mestnih otrok.

Pri anketi sem pričakovala, da bodo večje razlike med osnovnošolci mestne in osnovnošolci podeželske osnovne šole. Morda bi do večjih razlik prišlo, če bi pri anketiranju sodelovalo več osnovnih šol. Na splošno pa sem vesela, da osnovnošolci vedo, kaj spada pod folkloro, da poznajo inštrumente, ki so značilni za folkloro, da poznajo polko in valček in da vedo, kaj je narodna noša. Žalosti pa me, da se večina anketiranih osnovnošolcev ne bi želela ukvarjati s folkloro. Zato bi jih rada povabila na eno izmed vaj naše folklorne skupine.

Danes sem ponosna, da tudi sama pripomorem k ohranjanju ljudskih plesov, petja, običajev in iger. Ko sem pri sedmih letih začela plesati, nas je bilo v skupini malo otrok, vsako leto se nam je priključilo par otrok in sedaj nas je že toliko, da smo razdeljeni v mlajšo in starejšo otroško folklorno skupino, kar me zelo veseli. Ker imamo dobra učitelja in ker veliko in pridno vadimo, pridemo v zadnjih letih na državnem tekmovanju med deset najboljših otroških folklornih skupin v Sloveniji. Lansko leto smo prejeli tudi zlato priznanje za glasbeno izvedbo.

Upam, da se bo naša otroška folklorna skupina v prihodnje še povečala in da bomo še naprej uspešno ohranjali slovensko kulturno dediščino.

LITERATURA

- Akif, Sarah, Nina Fajfar in Tamara Lončarič. 2014. Oblačenje mariborskih otrok. V *Oblačenje mariborskih otrok v prvi polovici 20. stoletja ter njihove igre in igrače*, ur. Klavdija Šipuš in Bojan Knific, 10-47. Maribor: Kulturno društvo Prežihovci.
- Berghaus, Laura, Neža Kovačič in Tamara Pešič. 2014. Igre in igrače mariborskih otrok. V *Oblačenje mariborskih otrok v prvi polovici 20. stoletja ter njihove igre in igrače*, ur. Klavdija Šipuš in Bojan Knific, 48-70. Maribor: Kulturno društvo Prežihovci.
- Eterović, Ana. 2007. Folklorne skupine in narodno-zabavni ansambli: o neposrečenosti kombinacije. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 53. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Gaberščik, Adriana. 2007. Ljudska pesem med zborovsko in narodno-zabavno glasbo. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 42-43. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Janžič, Marko. 2007. Ljudski ples: šport ali umetnost? V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 11-13. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Javornik, Marija, ur. 1997. *Veliki splošni leksikon v osmih knjigah*. Ljubljana: DZS.
- JSKD. 2017. *Strokovni spremljevalci srečanj otroških folklornih skupin*. https://www.jskd.si/folklorna-dejavnost/prireditve/strokovni_spremljevalci/uvod_strokovni_spremljevalci_14.htm (30. 12. 2018).
- Korpič, Nevenka. 2008. *...Ljudska glasbila...bogata dediščina...: »ko godec igra na goslice, prelepo odmevajo pesmice«*. Ormož: Muzej Ormož.
- Knific, Bojan. 2007. Kako do čim ustrežnejših folklornih kostumov? Pogovor z dr. Marijo Makarovič. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 32-37. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- KUD Bled. 1978. *Zbornik folklorne skupine Bled 1945-1978*. Bled: KUD Bled.
- Kumer, Zmaga. 1983. *Ljudska glasbila in godci na slovenskem*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Lubej, Nežka. 1997. *Pikapolonica, hvala za zlato kolo!* Maribor: Zveza kulturnih organizacij.
- Makarovič, Marija. 2007. *Obleka predela človeka: oblačilna kultura v kmečkem okolju na severu in jugovzhodu Štajerske od 18. do 20. stoletja*. Maribor: Študentska založba Litera.
- Makarovič, Marija in Jana Dolenc. 1999. *Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 10: Bela Krajina: krajevne skupnosti Adlešiči, Sinji vrh in Vinica*. Črnomelj: Sklad Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti Območna izpostava Črnomelj.
- Makarovič, Marija, Teja Ropoša in Ludvik Mori. 1996. Oblačilna kultura med Muto in Kaplo. V *Noše, plesi in šege od Mute do Kaple*, ur. Marija Makarovič, 9-43. Muta: Odbor za kulturo in turizem.
- Makarovič, Marija in Eva Lenassi. 1989. *Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 4: Kostel*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

- Makarovič, Marija in Magdalena Klarer. 1986. *Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 1: Dobrepolje*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. 2015. *Medalja za zasluge za prispevek k ohranjanju slovenske nesnovne dediščine na področju ljudskega plesnega izročila*. [Http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/objave/BD54518928EE7D68C1257EEA0035E2EF?OpenDocument](http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/objave/BD54518928EE7D68C1257EEA0035E2EF?OpenDocument) (30. 12. 2018).
- Rodinger, Rajka. 2007. Začetni seminar za vodje otroških folklornih skupin. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 114-115. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Volk, Nina. 2007. Ljudska glasba v sodobnosti. V *Folklornik*, ur. Bojan Knific, 67-69. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
- Waldhütter, Dušan. 2018. *Iz Štajerca: Jubilej Vasje Samca je praznik mnogih folkloristov*. [Https://www.vecer.com/iz-stajerca-jubilej-vasje-samca-je-praznik-mnogih-folkloristov-6502526](https://www.vecer.com/iz-stajerca-jubilej-vasje-samca-je-praznik-mnogih-folkloristov-6502526) (30. 12. 2018).

PRILOGE

Priloga 1 Vprašanja za intervju

Priloga 2 Anketni vprašalnik

VPRAŠANJA ZA INTERVJU

Osnovnošolci ter povezava folklorne in oblačilne dediščine

1. Kaj vam pomeni folklor?
2. Od kdaj se že ukvarjate s folkloro? Prosim, če mi opišete vaše začetke.
3. Ali je razlika med otroško folkloro danes in v časih, ko ste se z njo začeli ukvarjati vi?
4. Ali je folklor po vašem mnenju dovolj razširjena po Sloveniji?
5. Ali menite, da prihaja do razlik pri širjenju otroške folklorne na vasi in v mestih?
6. Ali menite, da osnovnošolci vedo, kaj je folklor in jo dovolj dobro poznajo?
7. Kdaj je po vašem mnenju primerno, da se otroci začnejo ukvarjati s folkloro?
8. Ali imajo oblačila (noše) kakšen pomen v povezavi s folkloro? Zakaj?
9. Ali katera Slovenska narodna noša predstavlja Slovenijo oz. je posebej značilna zanjo? Katera noša je to?
10. Zakaj se narodne noše v Sloveniji med seboj razlikujejo?
11. Kaj je značilno za otroško narodno nošo?
12. Kako je sestavljena otroška narodna noša?
13. Ali noša, ki jo vidimo danes, predstavlja dejansko oblačilno podobo osnovnošolskih otrok nekoč?

Priloga 1

14. Ali so del otroške narodne noše tudi čevlji?
15. Kako pa je s pričesko in pokrivali v povezavi z nošo?
16. Kje se da kupiti narodno nošo?
17. Kako je s šivanjem narodnih noš danes?
18. Od kod se črpajo znanje in ideje za oblikovanje noš, ki jih otroci na folklornih nastopih nosijo danes?
19. Katera generacija se danes po vašem mnenju najbolj ukvarja s folkloro?
20. Kakšen pomen ima ohranjanje folklorne oz. slovenske kulturne dediščine?
21. Ali je tradicijo folklorne med osnovnošolci težko ohranjati? Če da - zakaj?

ANKETNI VPRAŠALNIK

ANKETNI VPRAŠALNIK

OSNOVNOŠOLCI TER POVEZAVA FOLKLORE IN OBLAČILNE DEDIŠČINE

Drage učenke in učenci!

Sem _____ in odločila sem se, da bom raziskala povezavo med folkloro in oblačilno dediščino med osnovnošolci. Pripravila sem kratek anketni vprašalnik. Vljudno vas prosim, da odgovorite na zastavljena vprašanja in mi pomagate pri raziskavi.

V naprej se vam zahvaljujem za sodelovanje in vas lepo pozdravljam.

Na vprašanja odgovarjaš tako, da izbereš en odgovor, razen, če je pri vprašanju zapisano drugače.

1. Ali misliš, da je kulturna dediščina pomembna za našo državo?

- a) Da b) Ne c) Ne vem

2. Si že kdaj slišal(a) za besedo folkloro?

- a) Da b) Ne

3. Če si na prejšnje odgovoril(a) z DA, me zanima kje oziroma od koga si slišal(a) za folkloro?

- a) Od staršev d) Od prijateljev g) Videl(a) sem nastop v živo
b) Od starih staršev e) Preko radia ali televizije
c) Od sorodnikov f) Na internetu

4. Kaj spada pod folkloro?

(Obkrožiš lahko več odgovorov)

- a) Športne igre e) Likovna umetnost
b) Običaji: Miklavževanje, Koledovanje, Pust f) Ljudski plesi
c) Družabne igre kot so Monopoli, Enka g) Ljudsko petje
d) Igre kot so Ristanc, Pismo, Gnilo jajce h) Računalniške igre

5. Kateri inštrumenti so značilni za folkloro?

(Obkrožiš lahko več odgovorov)

- a) Lončeni bas d) Harfa g) Bobni
b) Kitara e) Violina h) Kontrabas
c) Harmonika f) Klarinet

6. Poznaš plesa polka in valček?

- a) Da b) Ne

Priloga 2

7. Ju znaš zaplesati?

- a) Da b) Ne

8. Bi se tudi ti želel(a) ukvarjati s folkloro?

- a) Da b) Ne c) Ne vem

9. Kaj misliš, kaj je narodna noša?

- a) Nekaj za pojest b) Nekaj za obleči c) Nekaj za igrati

10. Ali misliš, da imajo oblačila pri folklori kakšen pomen?

- a) Da, predstavljajo pokrajino za katero so značilni posamezni plesi
b) Ne, oblačila nimajo pomena za folkloro

11. Se plesi in oblačila folklore po pokrajinah razlikujejo med sabo?

- a) Da, med sabo se razlikujejo, saj se tudi pokrajine razlikujejo med sabo
b) Med njimi ni razlik

12. Kaj misliš, kje se da danes kupiti slovensko narodno nošo?

- a) V vsaki trgovini z oblačili.
b) Sešiti jo zna vsak krojač ali šivilja.
c) Sešiti jo znajo le še redki krojači ali šivilje po krojih ali fotografijah iz preteklosti.

13. Kaj misliš o tem, če bi danes hodili v šolo oblečeni kot nekoč (v narodni noši)?

- a) Bilo bi super, ker je noša lepa.
b) Ne bi bilo v redu, ker noša izgleda starinsko.
c) Ne vem, kje bi kupil(a) nošo.
d) Bilo bi mi nerodno, mislim, da bi se mi sošolci smejali.
e) Bilo bi praktično, ker bi imel(a) le eno oblačilo in ne bi rabil razmišljati, kaj zjutraj obleči.

14. Obkroži, kateri razred obiskuješ.

- a) 7. razred b) 8. razred c) 9. razred

15. Obkroži, kakšnega spola si.

- a) Punca b) Fant

16. Katero šolo obiskuješ? _____

Hvala za sodelovanje! ☺